وفا

چونڊ غزل

وفا ناٿن شاهي

ڪمپوزنگ:

عبدالجبار شيخ

(ليڪچرار)

گورنمينٽ اسلاميه سائنس ڪاليج سکر

رابطو: فون نمبر:0715017382

اي ميل ايڊريس umeir_sangi@yahoo.com Khabar_khan@hotmail.com

وائيس آف سنڌ برقي ڪتاب گهر

WWW.VOICEOFSINDH.NET

editor@voiceofsindh.net

ترتيب

*وفا غريب سهي ....نصير مرزا
*شاعر پاران................وفا ناٽڪ شاهي
*غزل..........................

شيخ اياز
استاد بخاري
حيدر بخش جتوئيءَ
جي نالي

وفا غريب سهي . . . . !

****

(مهاڳ .ملاقات)

سمري ترائيل ڏيڻ ،مون کي ڪا گهڻي پسند ڪونهي ،پر هن اسان جي البيلي غزل گو شاعر وفا ناٿن شاهي جو جيڪڏهن شاعر هجڻ سان گڏوگڏ سوشل اسٽيٽس به هجي ها ته مون کي پڪ آهي ته هو هن وقت سنڌي ادب ۾ مير عبدالحسين خان سانگي کان ڪنهن به طرح ڪم تر درجي جو شاعر نه سمجهيو وڃي ها .پڪ ته هتي مون کي ان ڳالهه جي به آهي ته وفا جي سانگيءَ جي وقت ۾ هجي ها ته بلڪل سانگيءَ جهڙو ٿي .....يا سانگيءَ جي هن وقت "وفا" جي وقت ۾ هجي ها ته پڪ سان وفا وانگر ئي غزل لکي ها.خير سماجي اسٽيٽس واري ڳالهه کان قطع نظر شاعراڻي حيثيت ۾ اڄ سنڌي غزل جي اتهاس ۾ پڪ ڄاڻو ته جيڪڏهن سانگي ..سانگي آهي ته وفا به وفا آهي (بي وفا هرگز نه !)هتي عرض ڪريان ته سنڌي غزل جي ارتقا وانگر اسان جي هن غزل گو شاعر"وفا" جي به هڪ دلچسپ آڪاڻي آهي ۽ اها آڪاڻي مشرقي پنجاب جي شهر امرتسر واري ريلوي اسٽيشن تان مهاجرن سان ڀريل ان اسپيشل ٽرين کان شروع ٿئي ٿي .جنهن ۾ پنهنجي پريوار سان پنجن ورهين جو مشتاق علي قريشي پٽ خيرات علي قريشي(عرف وفا ناٿن شاهي)1947ع ڌاري چڙهي سوار ٿيو! جڻ پنجن مصراعن وارو ڪوئي فٽ پاٿ جديد سنڌي غزل ان ٽرين ۾ اچي سوار ٿيو هو.هونئن فرض ڪيو ته جيڪڏهن 1862ع ۾ امرتسر کان لاهور تائين انگريز سرڪار جي پنجاهه ڪلوميٽر ريلوي ٽريڪ نه وڇائي ها ۽ اتفاق سان ورهاڱي وارو سانحو نه ٿئي ها ته ڇا وفا ناٿن شاهي جهڙي نالي وارو ڪوئي شاعر منفرد سنڌي غزل گو شاعر هتي سنڌ ۾ هن وقت موجود هجي ها؟

جواب آهي ته I do not so

خير...امرتسر جي ريلوي اسٽيشن تان رواني ٿيندڙ اسپيشل ٽرين جنهن ۾ مشرقي پنجاب جي سورمن سان گڏ وفا جو لٽيل پريوار به سوار هو.افسوس! ان کي لاهور جي ريلوي پليٽ فارم تان اهو جواز پيش ڪري بيهڻ نه ڏنو ويو ته لاهور پناهگيرن سان فل ٿي چڪو آهي ۽ مزيد مهاجرن لاءِ No گنجائش .اڳتي هلوءِ بس ته اهائي ريل .نان اسٽاپ ڊوڙيندي ضلع دادو ۾ داخل ٿي ۽يرات علي قريشيءَ جي خانوادي کي سيتا روڊ ريلوي اسٽيشن تي ٻين مسافن سان گڏ اهو چئي ڊراپ آئوٽ ڪيو ويو ته (بقول وفا جي)ريفيوجيز کي هتي آباد ڪري ڪين آبادگار بڻايو ويندو. زمينون ڏنيون وينديون ....۽ بس ته اهڙي "ٻوجهار " اعلان تي مشرقي پنجاب "ڪڙمين" ڪاسبين ,ٻجاجن ۽ مٺيارن جا, جٿن جا جٿا اتي لهي پيا (غور ڪريو عزيز هم وطنو)ته انهن پناهگيرن مان سنڌ جي آب وهوا ۽ داٽي پاڻيءَ سان وفاداري پوءِ انهن مان ڪيترن مهاجرن ڪي آئي؟(۽ هتي ٻنان ڪو سياسي بحث ڇيڙڻ جي) مون کي چوڻ ڏيو ته سنڌ ۽ سنڌي ٻوليءَ سان پنجابي ٻولي ڳالهائيندڙ وفا ناٿن شاهي جي وفاداري,سنڌ جي سوين (وفا سڏرائيندڙ) سورمن شاعرن ۽ اديبن جي وفاداريءَ تي مون کي ته ڀاري ئي نظر آئي آهي(۽خدا کي حاضر ناظر ڄاڻي اڄ ان جو مان گواهه به بڻجي رهيو آهيان)

۽سنڌ ڌرتيءَ سان هن وفادار انسان ..وفا جو جنم!امرتسر جي ننڍڙي ڳوٺڙي ڪڪڙان والا بنڊيالا ۾ پندرهين مئي اڻويهه سو ٽيتاليهه ۾ ٿيو.جتي سندس والد سائيڪل تي سوار ٿي ڳوٺ ڳوٺ وڃي ڪپڙو وڪڻندو هو ۽ مٺيارڪو ڌنڌو ڪندو هو "وفا جي بقول" سندس والد توٽي جو هو ته اڻ پڙهيل , پر گُر مکي ڄاڻيندو هو ۽ ٺيٺ پنجابي ۾ "هير وارث شاهه" ۽"سدي رام جي سهڻي" وارو داستان ,سنگت ۾ ويهي پرفارم ڪرڻ تي ڪيس خاص دسترس حاصل هوندي هئي .سخت عاشق مزاج ۽ ڪچهري جو ڪوڏيو نسان

هوندو هو ۽ شوقين وري اهڙو جو ,پنج شاديون ڪيون هئائين .تہ بس اهو ئي خيرات علي قريشي 1947ع ڌاري پنهنجي ڪٽنب سميت سيتا وليج يلوي اسٽيشن تي اسپيشل ٽرين مان اچي لٿو هو ۽ اتان رڙهي خيرپور ناٿن شاهہ جي ننڍڙي ڳوٺڙي گوزي ۾ وڃي گوڏا کوڙيائين ۽ بس لڏو لاهي جو,اتي اهو پريوار وينو تہ ويهي ئي ويو.نہ"ڪڪڙان ولا بنديالا وارن ,پنهنجن گهرن جو ڪليم پرياڻون ۽ نہ ئي موٽ ۾ گوزي ۾ هندن جون ڇڏيل محل ماڙيون ماٽيائون.يعني جهڙو بنديالا ۾ هئا .اهڙو ئي گوزي ۾ "گريب" رهيا.هونئن .گوزو هنن گريب(Setteler)s لاءِ هئو هڪ عجب جهڙو جهان ! يعني جتي اچي رهيا هئا .ماڻهو اتي جابہ مسلمان ئي هئا ۽ هتان اينڌڙ پناهہ گير تہ خير هئا ئي مسلمان.عجب اتفاق جو.ڌريون ٻئي ,برابر تہ مسلمان هيون , پر ٻوليون ٻنهي جون ڌار ڌار يعني! مذهب ساڳيو ۽ تهذيبون جدا جدا.هڪ ٻئي سان سنڌن سلوڪ برابر تہ برادرانہ پر ثقافت ٻنهي ڌرين جي مختلف.امرتسر وارنجو اصرار تہ هندن ۽ سکن کان ساهہ بچائي پاڪستان جي آزاد هوائن ۾ هتي سُک جو ساهہ کڻڻ لاءِ اچي پهتا آهيون ۽ مقامي سنڌ واسين جي ذهنن ,خوابن ۽ چپن تي هتي وري نڌائي نرالي هئي.يعني settlers جون تہ اسين هاڻي هتي آزادوطن ۾ اچي ويا آهيون ۽ مقامي ماڻهو چون تہ"ڀاڻ ڪي تہ هاڻي آزاد گهرجي وطن".

وفا ٻڌايو پئي تہ هن انهن نسلي ۽ لساني ڇڪن ڇان کان بچڻ لاءِ هتي سنڌ ۾ پهچڻ سان ئي هن ڌرتي کي پنهنجي امڙ ڄاڻي ورتو هو ۽ اگرچہ سنڌ ۾ پهچڻ وقت هن جون ٻہ مائرون اڳ ئي حيات هيون.هڪ سڳي ۽ ٻي ماٽيجي پر عجب اتفاق انهن ٻنهي ويچارين سان اهو ٿيو جو هتي جيئن ئي سنڌ ۾ پهتيون تہ ,بس جهٽ ئي ويئي ٻنهي ويچارين سان يعني هڪڙي ڏينهن ويئي تہ ٻي ٻي ڏينهن............

۽ بس ان کان پوءِ وفا جي بقول تہ مون ڇوري ڇني ۽ يتيم هي هنديار ۾ ڪا امر هستي"ماءُ"بڻي تہ اها هئي سنڌ ديس جي ڌرتي!

گهر ۾ برابر تہ ان وقت پنجابي ڳالهائبي هئي پر ٻاهرين اٿ ويهہ ۾ ٻول چال سڀ سنڌي ۾ شروع ٿي وئي. مڪتب ۾ وينس تہ عربي پڙهيم ۽ اسڪول ۾ داخل ٿيس تہ سنڌي! مٿان سون تي سهاڳو اهو جو راند روند ۽ سنگت بہ سنڌي دوستن سان ۽ سڄي اٿي ويٺي بہ سنڌي ماحول ۾ ۽ ماحول وري ڪهڙو؟ ٻاڙي واري پير شاهہ جي هوٽل وارو يعني ٺيٺ سنڌي ۽ نج ڳوٺاڻو. پير شاهہ جي هوٽل تي سڄو ڏينهن گرامو فون تي رڪارڊن جي ڏملڳلي پيئي هوندي هئي چانهہ چانهہ جي ڪوپ تي وٺي تہ انڊين پاڪستاني اردو پنجابي فلمي گيت ٻڌو ...وٺي تہ سنڌي فنڪارن مان جيوٽي ,چندر ,ڪنور جي فرمائش ڪريو. پير شاهہ جي هوٽل تي ويهي اهڙي موسيقي ٻڌڻ مون کي ڏاڍي وڻندي هئي. شايد موسيقي سان لڳاءُ مون کي والد صاحب وٽان ورثي ۾ مليو هو. ياد اٿم: ان زماني ۾ خيرپور ناٿن شاهہ ۾ "جڙيل شاهہ" جي ميلي ۾ سنڌ جا ٽاپ جا ڳويا ايندا هئا.انهن کي بہ گوزي مان ڪهي وڃي ٻڌندو هئس. شروع جوانيءَ ۾ تر جي ٽپيدار غوث بخش ڏوگر جي اوطاق تي جڏهن ٻڌم تہ استاد منظور علي خان آيل آهي تہ مان بہ سندس آس پاس گڏ ٿيندڙ ماڻهن جي پيهہ پسو ڏيئي وڃي ٻيجو ۽ پڪواز ۽ پڪي راڳ ۽ استاد جي تان پلٽي تي لچيو ڦٽڪيو هئس ۽اهڙن ئي ڏينهن ۽ جواني جي البيلين موسمن ۾ ڪنهن ڏام ڏومر ٽتيءَ جو ,پنهنجي ترنگ ۾ گهر ڏي پئي ويس تہ نشتر ناٿن شاهي رستي ۾ گڏجي ويو چيائين مشتاق هلندين !؟ ۽ سندس ان اوچتي صلاح تي مان تہ هڪو ٻڪو ٿي ويس.پڇيم ڪيڏانهن؟چيائين شام جو خيرپور ناٿن شاهہ جي پرائمري اسڪول ۾ مشاعرو آهي چيم: شعر تہ مون ڪڏهن لکيو ئي ڪونهي! چيائين پرواهہ نہ ڪر شعر منهنجو ترنم تنهنجو! جو تون سُريلو آهين چيم ٺيڪ!پر هلبو ڪيڏي مهل ۽ ڪٿان!چيائين ميٽنگ پوائنٽ نور محمد لنڊ عرف "نوري ٽماٽي"جي هوٽل ۽ ملڻ جو وقت ٺيڪ رات جا اٺ.

وفا ٻڌايو پئي گهر پهچي دستور مطابق ريڊيو آن ڪيم. عجيب اتفاق ڪنهن ڳائڻ واري غزل پئي ڳايو.آشيانہ هو گيا ,تازيانہ هوگيا ....وغيرهبس جهٽ پٽ ڪري ان ريڊيو تان ايندڙ غزل جي رديف قافيا پني تي لاٿم ۽ ان اردو غزل جهڙو سنڌي ۾ غزل تيار ڪري شام جو نشتر ناٿن شاهي کي جو ڏيکاريم تہ ٽڙي پيو چيائين استاد!تون اڄ کان سچو پچو شاعر.....تخلص تنهنجو هوندو

”وفا“ ۽ ان جي پنيان لڳندو ناٿن شاهي.(۽ دوستو ڪيڏي نہ دلچسپ صورتحال آهي جو ”وفا“پنهنجو پهريون غزل چوريءَ جي رديف قافين مان جوڙيو هو ۽ هاڻي انهيءَ ساڳئي شاعر ”وفا“جي رديف قافين تي وري سندس ئي همعصر ۽ جونئير هٿ صاف ڪندا ٿا رهن.

اهو مشاعرو مختيارڪار جي صدارت ۾ ٿيو هو(۽ ان زماني ۾ جي ڪنهن مختيارڪار مشاعري جي صدارت ڪئي تہ معني موجوده وقت ۾ جهڙوڪر صوبي جو گورنر مشاعري کي شرف بخشيو)وفا چواڻي:ان معاشري ۾ احمد خان آصف مصراڻي ,نشتر ناٿن شاهي ۽ ڪيئي گاڏڙ ساڏڙ اردو سنڌي ,پنجابي شاعر پيا بہ هئاپر انهن ۾ سرسي ۽ هاها ڪار رڳو محسن ڪڪڙائي صاحب جي ٿي. سندس شعر جي واهہ واهہ تي مان بہ ڪائنس سخت متاثر ٿيس. هڪڙو تہ هئي سندس شاعري پلي پيو سندس چهري جي تختي وهہ واهہ پئي ڏينهن نڪري پيس سندس تلاش ۾ ۽هٽي وڃي هنڌ ڪيم. ان وقت محسن صاحب حجم جي دڪان تي وينو هو چيامانس استاد! ٿئي بہ چا ڪٽي شاعري ۾ شاگرد ٿيندس تہ فقط توهانجو. منهنجي اصلاح ڪريو

چيائين :في الحال هتي مصروف آهيان.ڏاڙهي لهرائي هتان ويندس بينڪ تي تون اتي اچ!

بعد ۾ محسن صاحب جي بينڪ ڏانهن ويس تہ وقار ناٿن شاهي کي بہ ساڻ ڪنيم جو هو اڳ ئي سائين جو شاگرد هو(۽ ناٿن شاهہ جي شعري فضا سان واقف پڻ)

اها ست واري ڏهاڪي جي ڳالهہ آهي ۽ انهيءَ زماني ۾ سڄي سنڌ ۾ شاعرن لاءِ فضا ڏاڍي سازگار هئي. هالا .ٽکڙ .لاڙڪاڻو ,ڪراچي حيدرآباد.......۽ هر طرف شاعرن ۽ طرحي مشاعرن جي هاهاڪار لڳي پيئي هئي .ڪنهن ڏس کان واهہ واهہ جا هُوڪريا پيا پڌبا هئا تہ ڪنهن پئي پاسي کان آهہ.. آهہ جون صدائون بلند ٿينديون هيون.

ناٿن شاهہ جا ادبي ذوق رکندڙ شاعر”نثار ٽاڪيز“جي مالڪ مرحوم جمع خان جي قائم ڪيل آفيس اداره فلاح وبهبود ۾ گڏ ٿيندا هئا ۽ شاعرن جي لاءِ اهڙي ئي پي بينڪ هئي حڪيم محمد صادق طالب عباسيءَ جو مطب عباسي صاحب جي تخلص پويان اتي بزم طالب پڻ قائم هئي.۽ جڏهن تہ ساڳئي وقت اتي مخدوم طالب المولي سائين جن جي نالي پويان قائم ”بزم طالب المولي“جي شاخ پڻ ڪم ڪندڙ هئي ۽ هتي ساڄي ڌر ۽ کابي ڌر بابت بنان ڪنهن سياسي بحث ڇيڙڻ جي عرض تہ ناٿن شاهہ جا سڀ مقامي شاعر ساڄي ڌر سان ئي وابستہ ۽کابي ڌر جا مخالف هئا.خير هتي مون کي اعتراف آهي تہ شاعر کابي ڌر جو هجي يا ساڄي ڌر جو اعلي ۽ تخليقي شاعريءَ جو بيو نالو”فقط شاعري“بہ آهي ۽ ناٿن شاهہ جا شاعر ان زماني ۾ پنهنجي نقط نظر مطابق اعلي شاعري بہ ڪري رهيا هئا.اگرچہ انهيءَ شاعري تي بہ مير ,ولي, ۽ غالب جو اثر جو غلبو واضح نظر ايندو هو ۽ اهڙي آهہ آهہ ۽ واهہ واهہ واري صورتحال ۾ 1963ع ڌاري (بقول وفا)مون پنهنجو پهريون غزل لکيو هو.

پيءَ بہ ليکو تہ پٽ بہ آ ليکو

پر سڄڻ سان حساب ئي ڪونهي

خير ان زماني تائين منهنجي ۽ منهنجي شاعريءَ جي تربيت تہ خيرپورناٿن شاهہ ۾ موجود اهڙي متئين بڌايل شعري فضا ۽ استادالشعراءُ محسن ڪڪڙائي صاحب جي چانو هيٺ ٿي رهي هئي.هوڏانهن کابي ڌر وارن شاعرن مان وري ان زماني ۾ شيخ اياز زبردست شاعر جي حيثيت سان ابري رهيو هو ۽ مان چاڪاڻ تہ خيرپور ناٿن شاهہ جي سڄي ڌر وارن شاعرن جي زيراثر ۽ محسن ڪڪڙائي صاحب جو شاگرد هئس انهيءَ ڪري کابي ڌر جي شاعر شيخ اياز کي علي اعلان ڪافر سڏيندڙن ۾ مان بہ پيش پيش هئس ۽ هي اهوئي دور هيو جڏهن ڪراچي مان وفائي صاحب واري آزاد اخبار نڪرندي هئي ۽ شاعري واري صفحي جو انچارج هوندو هو تاج بلوچ (۽ تمام گهڻي همت افزائي ڪندو هو) سون تي سهاڳو اهو ٿيو جو ساڳئي زماني ۾ حميد سنڌي صاحب جي رسالي ”روح رهاڻ“ باعث سڄي سنڌ ۾ ”جشن روح رهاڻ“وارين ادبي رهاڻين جو چوبول ٿيو. اهڙين گڏجاڻين ۾ مشاعرا بہ جو ٿيڻ لڳا تہ خير پور ناٿن شاهہ وارن شاعرن سان شامل ٿي مان بہ وڃي اتي پيڙو ٿيس ياد اٿم ,جشن روح رهاڻ جي ڪنهن اهڙي مشاعري ۾ غزل کان پهرين هي چوسٽو پڙهيو هئي تہ چڱي وهوا ٿي ويئي

چهري کي جو سينگاري ڇڏيو ٿا سائين

هلندڙن کي بيهاري ڇڏيو ٿا سائين
جنهن وقت ڪٽي مست نگاهون ٿا ڏسو
مولا جو قسم ماري ڇڏيو ٿا سائين

”جشن روح رهاڻ“جي ان مشاعري ۾ بين سان گڏ عظيم آواز جو مالڪ سيد صالح محمد شاهه به موجود هوءِ منهنجو اهو چوسٽو ڪو ڪيس وٽيو هو.تنهن مشاعري ختم ٿيڻ بعد منظور چيمبرس حيدر آباد ۾ ٻئي ڏينهن مون کي پاڻ وٽ اچڻ جي دعوت ڏني.شاهه صاحب ان وقت مشهور رسالي ”بادل“ جو غالبن ايڊيٽر يا شايد اسسٽنٽ ايڊيٽر هو. ٻئي ڏينهن هن وٽ ويس ته منهجنا پاڳ ڪلي پيا.جو سيد صالح محمد شاهه صاحب منهنجي ضيافت ايئن ڪئي جو ان چوسٽي جي پسنديدگيءَ عيوض پنهنجن هٿن سان ڪونڊي ۾”ٿاڌل“گهوٽي. منهنجي آڏو اچي رکيائين.بعد ۾ شاعريءَ جي ان ابتدائي زماني ۾ مشهور شاعر دادن فقير به منهنجو امتحان ورتو هئو چيائين طرح ڏيائين تو ”گرح“هڻ ته شاعر مڃانءِ سندس طرح هئي

ڪنهن کان دواءِ درد نٿي ڪارگر ملي

۽ مون ٺهه پهه ان تي گرح هنئين:

آهن حڪيم وقت جا لقمان لک مگر

۽ائين شاعر هجڻ جو پهيو سرٽيفڪيٽ مونکي مليو..پر بقول وفا جي طرحي ۽ زلف و رخسار واري ان ابتدائي شاعري ۾ فيض ۽ جوش جي شاعري پڙهڻ سان ذهن ۾ وڏي اٿل پٿل پيدا ٿي ۽ اهڙي صورتحال ۾ شيخ اياز صاحب جي شعري مجموعي”ڀنور ڀري آڪاس“تي جو ”بين“ پيو ۽ چو طرف ان جو چوبول ٿيو ته ان ڪتاب کي پڙهڻ جو شوق جاڳيو ۽ ان ڪانپوءِ اياز صاحب کي جو پڙهڻ لڳس ته بس.(وفا جي چوڻ موجب)...ان جو ئي ٿي ويس ۽اياز صاحب جي اهڙي گهري مطالعي بعد مان صحيح معني ۾ جديد ۽ روشن خيال سنڌي غزل جو چڱو شاعرشمار ٿيان ٿو.ته اهو به صرف جديد ۽ ترقي پسند شاعريءَ جي مطالعي باعث ۽ جنهن جي نتيجي ۾ اج چئي سگهجي ٿو ته:

هر طرح جو مشاهدو ٿي ويو
منهنجي آوارگي فضول نه وئي

وفا ٻڌايو پئي ...منهنجي لاءِ شاعري خود هڪ نشو آهي.۽ قلم جي مس جي خوشبوءَ جو نشو ڪنهن به ٻئي نشي کان برابر ته وڌيڪ آهي.پر ان نشي ڪانسواءِ نشي آور شيون به مون کي گهٽيون مرغوب لڳنديون آهن ۽ جڏهن هجومن کان پري ڪٿي اڪيلو ويٺو هوندو آهيان ته نشي جي مون کي سخت ٻاڙ لڳندي آهي. ۽ مثان عورت ۽ عشق جو تصور ان کي دو آتشه ڪري ڇڏيندو آهي.اهڙي صورتحال ۾ نشو جي مون کي ميسر ٿئي ته شاعري ۽ بي خودي مون تي هڪدم سوار ٿي ويندي آهي.اهڙي ڪيفيت ۾ هڪ دفعي مون 105 غزل لکي ورتا هئا.اجا ڪالهه ڪالهوڻي ڳالهه آهي جو منهنجي آفيس ۾ سالانه آڊٽ پئي هلي..۽هيڏانهن منهنجي ذهن ۾ آمد شروع ٿي ويئي.آڊٽ آفيسر منهنجي ان ڪيفيت جو نوٽيس ورتو ۽ تنبيهه ڪندي چيائين ڇاٿيو اٿئي؟ چيم شاعري جي آمد شروع ٿي چڪي آهي ڇا ڪريان؟چيائين اڌ منو ڪلاڪ صبر نٿو اچي سگهئي ڇا؟ چيم صبر مون کي ته گهٽو ئي آهي پر ذهن جي آسمان تان نازل ٿيندڙهن شاعري کي صبر ڪونهي.

اهڙي تيز رفتاريءَ سان لکڻ جي ڪري اج خود مون کي به پنهنجي ڪل غزلن جو صحيح تعداد ياد ڪونهي.هزارن ۾ ته هائيڪا ۽ چوستا آهن ۽ پنج هزار لکيل غزلن مان به مون وٽ صرف ٽي هزار کن غزل محفوظ آهن جن مان هي ڪجهه چونڊ غزل پيش لفظ لکرائڻ لاءِ اوهان کي ڏيان ٿو پيو جو انهن بابت اوهان کي ئي اپياس لکڻو آهي.

....

وفا سان منهنجي اهامتئين ملاقات صبح جي پهرن ۾ ٿيل گفتگوءَ جي Transcription آهي ۽ هاڻي رات آهي ۽ وفا جا غزل ......۽ آڌي رات تائين انهن جي مڪمل مطالعي بعد مختصر ترين لفظن ۾ وفا جي شخصيت ۽ غزلن جي عڪاسي لاءِ مهاڳ طور شروع ۾ ڪنهن اردو شاعر جو هي شعر مون کي بلڪل موزون ترين پيو معلوم ٿئي:

اس سي بهتر ڪوئي تصوير ميري پاس نهين
ديک سڪتي هي مجهي ميري غزل مين دنيا

۽ انهي اردو شعر جي پس منظر ۾ وفا جي ذات ۽ ذات جي منظر ڪشيءَ تي ٻڌل اجهو وفا جي غزلن جو هي مجموعو سنڌي ادب ۾ دراصل سندس باقائده پهريون چمتڪار پڻ آهي.تنوير سائين چيو هو :”شاعري پوري ڄمار جو رياض گهرندي آهي ۽ جي ڪو ان کي ڏيڍ گهري ته پوءِ اهو شخص برابر شاعري ڪري“ ۽ غزلن جو هي مجموعو وفا جي اهڙي ڄمار جي رياض جو ئي ثبوت آهي.

سنڌي برابر ته وفا جي ماءُ جي ٻولي ڪانهي ۽ امرتسر مان هتي اچڻ بعد هو چاهي هاته هو پنهنجي ماءُ جيڀولي پنجابي جي شاعرن وارث شاهه ۽ بابا بلي شاهه جي ٻوليءَ جو وارث به ٿيڄي پئي سگهيو۽ جي چاهي هاته استاد دامن جو پلاند پڪڙي امرتا پريتم جو همعصر ٿي پنهنجي چمتڪار ماءُ ٻوليءَ ۾ ڏيکاري پئي سگهيو..يا جي اردوءَ ۾ لکي هاته ناصر ڪاظمي ثاني ته ضرور ٿي ڏيکاري ها پر سنڌ ڌرتي تي پير رکڻ ۽ ان جي سجيل آب پيئڻ بعد وفا پنهنجون سڀ وفائون جڻ سنڌ ۽ سنڌي ٻوليءَ سان منسوب ڪري ۽هن شعر ذريعي پنهنجي محب وطن سنڌي شاعر هجڻ جو جهڙوڪر باقائده اعلان ڪيو آهي.

سنڌ جي آب و هوا
جنت الفردوس چا؟

۽ هتي سنڌ ۾ رهائش دوران سماجي ,سياسي ۽ اقتصادي صورتحال هن کي چا نظر آئي پئي.ان جو مشاهدو وري وفا کي جهڙي ريت ٿيو آهي

ڪو يزيد ۽ ڪو حسين
وقت دشت ڪربلا

وفا پنهنجي هن شاعريءَ ۾ سنڌ جي آب وهوا کي جنت الفردوس کان وڌيڪ ڪري ڄاتو آهي.۽ توڙي جو هن جو جنم ”ڪڪڙان والا بنديالا امرتسر“ جو آهي پر هو پنهنجي شاعري ۾ هن جو ڳڇيو ڳائي.سنڌ جا! ته آخر ڇو؟ ۽ ڪنهن به ماڻهو جو رشتو ڪنهن ڌاري ڌرتي ۽ ٻوليءَ سان جُڙي ٿو ته آخر ڪيئن ۽ پنهنجن اباڻن ڪکن کان هو ٽٽي ٿو ته آخر ڇو؟

هتي قطع نظر ان مسئريءَ جي وفا ۽ ان جي پريوار لاءِ لطيف ۽ محبتن جي هيءَ ڌرتي يعني سنڌ خوش قسمتيءَ سان دارالامان بڻي.تڏهن ئي ته انهن جي وچ ۾ پرورش پائيندي وفا علي الاعلان اعتراف ڪندي چيو آهي:

مان اڻ گهڙيل هئس ڪنهن ڪاٺ وانگر
محبت جي هٿان گهڙجي ويو آهيان

هونئن تاريخي حقيقت ته اها آهي ته آرين جي آمد ۽ قاسم جي پٽ جي ڪاهن ۽ مهاجرن جي تسلط کان وٺي.اسان جي هيءَ سنڌ سک جو ساهه سنبري ئي ڪٽي ٿي.اهوئي سبب آهي جو سنڌ جي مقامي ماڻهن جي آزادي لاءِ تڙپ ازل کان اجا تائين جاري وساري آهي.وفا ۽ ان جي پريوار جي آمد به سنڌ ۾ اهڙي ئي صورتحال ۾ ٿي هئي.جڏهن هتان جا ماڻهو عجيب تذبذب ۾ مبتلا هئا.هڪڙن ان آزاديءَ کي انگريز سامراج کان آزادي پئي سڏيو ۽ ٻيا محض ان آزاديءَ کي ملڪ جي ورهاڱي کان وڌيڪ اهميت ڏيڻ لاءِ تيار نٿي نظر آيا.اها صورتحال حال باشعور شاعر وفا جي به آڏو هئي.جنهن رت جوديا اُڪري جڏهن سنڌ ۾ اچي دم پٽيو ته هتان جي ماڻهن کي ”هنوز غلاميءَ جي غم ۾“مبتلا ڏٺو. نتيجي ۾ هتان جي اهڙي صورتحال کي وفا نهايت ذهانت سان”ديل“ ڪندي ۽ مقامي ماڻهن جي همٿ ٻڌرائيندي پنهنجي هڪ شعر ۾ کين چيو ته:

سڄي جهان کي آزاديون عزيز آهن

نڪي غلام ٿجان ۽ نہ ڪو غلام ڪجان

يعني هن شعر ۾ وفا ياد ڏياريو آهي تہ سامراج کان آزادي اسان جو بہ حق هئي.جيڪا اسان ماڻي ۽ اهڙو ئي حق هتان جي سنڌ جي مقامي ماڻهن کي بہ آهي تہ هو پنهنجي آزادي لاءِ پتوڙيندا رهن ۽ اهڙي جاکوڙ جاري رکڻ جي ڪين صلاح ڏيندي وفا کهڙو نہ سهڻو نقطو هن شعر ۾ رکيو آهي تہ

نڪي غلام ٿجانءِ ۽ نہ ڪو غلام ڪجانءِ

دراصل سنڌ جي سموري سماجي ۽ سياسي صورتحال ,جيڪا هتان جي مقامي شاعرن آڏو هئي.وفا جي بہ آڏو رهي يعني سنڌي ٻوليءَ سان هاجا ,ون يونٽ ,ماڻهن سان سماجي بي انصافيون ,خود سنڌ سان سنڌي سياستدانن جون چالبازيون ,منافقيون ,مٿان مارشلائون ۽ موچڙا علاوه ازين ايوب خان ,يحي خان ,ضياءُ الحق ,وري نام نهاد جمهوريت جي نالي ۾ بي نظير ,نواز شريف ۽ پنجاهہ سالن دوران نظام بدلجندا رهيا پر بد نظمي نہ وئي سا نہ وئي.۽ انهيءَ سموري پنجاهہ سال سمئي دوران ويچاري هتان جي عام سنڌي ماڻهوءَ سان ڇا وهيو واپرايو.وفا جي هنن ٻن شعرن جهڙو انهيءَ صورتحال تي تبصرو سچ تہ پوري اردو سنڌي شاعريءَ ۾ نظر نہ آيو آهي مون کي:

فقط سياسي فريبن جا معجزا
ڇوي ٿو ڪير اسين اقتدار ۾ آهيون

....

عمر گذري وئي حُسين جيان
جو مٿي ۾ لڳو يزيد لڳو

۽ هھڙن باشعور شعرن جو خالق وفا,جيئوٽيڪ خيرپوناٿن شاهہ اسڪول آف ٿاٽ جي ساعرن جي وچ ۾ پرورش پاتي آهي ۽ پنهنجي ان ادبي نالي اختيار ڪرڻ باعث هو ناٿن شاهي شاعرن جو جڻ جاڙو ياءُ لڳندو آهي پر پنهنجي غزل جي منفرد ۽ Sharp لهجي باعث مان هن کي هندستان جي جديد سنڌي غزل گو شاعر ايم ڪمل جي Wave length ۾ ئي ڏسندو آهيان.هند ۾ ايم ڪمل وانگر اڄ سنڌ ۾ اسان جي هن وفا کي بہ پنهنجن هھڙن غزلن چونڊ منفرد شعرن سبب حيرت انگيز پذيرائي حاصل ٿي چڪي آهي.

ململ جو ويس آهيان
نرمي سان پاءِ مون کي

..

دل هان چراغ ناهيان
سوچي جلاءِ مون کي

وفا..پنهنجي ابتدائي غزل ۽ غزل جي رنگ تي روايتي اردو شاعري ۽ ترقي پسند شاعرن ندیم ,جوش ,قتيل ,ساحر جي اثر کي ميجيو آهي.۽ برابر تہ هن انهن اردو شاعرن جي اثر ۾ بہ ڏاڍا چڱا چڱا شعر لکيا آهن مثال طور

صنم خاني ۾ هٿ ڪعبي ۾ اکيون
فقيرن جي مسلمانيءَ تي سوچيو

❊

گلن جي سرخ چهرن تي پسينو
شبنم جي پشيمانيءَتي سوچيو

❊

غريبن جي ارادن جا خدائو !
شهنشاهن جي دربانيءَ تي سوچيو

❊

زندگي انتظار ۾ ٿي وئي
حسرتن جي مزار موٽي آ

❊

لڙڪ پڇرن پيا پتنگن جانءِ
ياد شمع جيان ٻري ٿي پئي

۽ اهڙن شاعرن جي مطالعي مان اثر وٺندي وفا پنهنجي رستي ڳولڻ جي تلاش ۾ جاري رکندو آيو آهي بقول وفا جي:

لهو لهان هٿن سان پروڻ پيرن سان
تلاش يار ۾ آهي چمن چمن ڪوئي

۽ نهايت جلد اهو ڏينهن اچي ويو جڏهن مسلسل تلاش وسيع مشاهدي ۽ مطالعي بعد وفا پنهنجي انفرادي اسلوب ۾ ههڙا پنهنجا ذاتي مشاهدن تي ٻڌل شعر لکڻ ۾ سوپارو ٿي ويو ۽ اڄ انهيءَ منفرد لهجي باعث وفا کي جديد سنڌي غزل ۾ فخر لائق سڃاڻپ ميسر آهي.

جيئڻ ڏيندو تہ مرنداسين وگر نہ
اسان جو موت کان انڪار آهي

❊

پيليو چوٽا گاهہ تہ ناهيان
نرم سهي بي ساهہ تہ ناهيان

❊

منهنجو مذهب پيار محبت
ڏسجو مان گمراهہ تہ ناهيان

❊

چند ساهن جي ڪشمڪش آهي
جي پڇو زندگي جي باري ۾

❊

مون اکين ۾ پئي تلاش ڪيا
لڙڪ بينا هئا تنهنجي جاري ۾

وفا جا اهي مثيان ۽ اهڙا ٻيا شعر جديد سنڌي غزل جي مُنهن جا خوبصورت موڙ آهن ۽ هي جو چئبو آهي تہ لوڻ سان ڪاڏي جي ذائقي ۾ رونق وڌندي آهي.ايئن اياز،شيام،تنوير،ذولفقار،۽ تاج بلوچ جي غزل کانپوءِ وفا جي غزل سان جديد سنڌي غزل جي سچ پچ تہ آبرو مٿانهين ٿي آهي.۽ وقت گواهہ آهي تہ اسٽيٽس جي آڌار تي حاضر دور جي گهڻن ئي شاعرن چاهيو تہ هو ”اياز ثاني“ سمجهيا وڃن پر نهايت جلد هنن جي اهڙي خواهش مکڻ جي چاٽي مثل ڳري وڃي پٽ ورتو ۽ انهن جي ڀيٽ ۾ وفا پنهنجي غربت باعث بہ پنهنجي شاندار ۽ آبرو مند اسلوب سبب باقاعده سرخرو ٿيو نظر اچي.

منهنجي هٿ ۾ صرف قلم
جڳ جي هٿ ۾ پالوٽئي

❊

مٿيءَ جا ٻهروپ وفا

ڪو سيد ڪو ٻالو ٽئي
ياد رکڻ گهرجي ته شاعريءَ ۾ ڪچي جي ٻولي ,ڀڪي جي ٻولي يا شهري ٻولي جي ووڪيوبليري استعمال ڪرڻ سان ڪو به شاعر وڏو يا ننڍو شاعر ناهي بنجي سگهندو.اصل ڳالهه شاعر جي احساس جي گهرائي ۽ بيان جي بيساختگي آهي جنهن جي بنياد تي شاعر جي عظمت جا ماڻ ۽ ماپا مقرر ٿيندا آهن ها ! ائين ضرور آهي ته شاعر جنهن ٻوليءَ کي اظهار جو ميڊيم بنائيندو آهي.هن کي ان جو پارکو ۽ محافظ ضرور هجڻ گهرجي.ان سطح تي به وفا کي ووٺ آهي ته توٽي جو سنڌي ٻولي هن جي ماءُ ٻولي ڪانهي پر ان ئي ٻولي ۾ هن بيساخته شاعري ڪري آئوٽ سائيڊر شاعر سڏرائڻ کان پاڻ کي بچائي ورتو آهي. ۽ ننڍپڻ کان سنڌ ۽ خاص ڪري رُرل ايريا ۾ رهڻ ۽ پرورش پائڻ سبب هن سنڌ جي وستين واهڻن ,ثقافت ,لوڪ داستانن ,روماني ڪردارن ,اهڃاڻن ۽ تمثيلن کي پنهنجي تخيل جي مٽيءَ ۾ ڳوهي هر سطح تي پاڻ کي هن ڌرتيءَ جائو شاعر ثابت ڪرڻ ۾ ڪا ڪسر ڪانه ڇڏي آهي.ڪجهه مثال ڏسو

مٿو اکري ۾ ,هٿ سنسار مُهري
وفا سارين جيان ڇڙجي ويو هان

❊

منهنجا ٻڪيا ائين اڊيڙي تو
جيئن هاري زمين کيڙي تو

❊

روز لڄجن ٿيون نيون اميدون
دل وڏيري جي حويلي آهي

❊

منهنجي دل آهي ڪبوتر ٻر جو
تنهنجي اک جڻ ته گليلي آهي

❊

وقت مرشد لڳو,مريد لڳو
باقي هر فلسفو شهيد لڳو

❊

انب ٽپڪي جو هوا جي زد ۾
اي وفا وقت جي جهولي تي وچ

❊

پيار تنهنجي جي حاصلات وفا
بيت ڏوهيڙا ڪافيون دوها

❊

درياهه شڪن جذبا ,ڪوفان شڪن سوچون
ڪردار ۾ سهڻيءَ جي تمثيل لڳي چوري

ايليٽ چيو هو ڪو به لفظ شعر ۾ ممنوع ناهي جي شاعر کي ان جي ڪتب آڻڻ جو فن آهي وفا کي چاڪاڻ ته غزل ۾ اظهار تي دسترس آهي ان ڪري ڪنهن به لفظ کي هڪ تڪ استعمال ڪرڻ تي هن کي جهڙوڪر وڏو درڪ حاصل آهي.

واچ گودو ۽ اک ٽپال وفا
ڇا لکون حسن جي نظارن تي

هن شعر ۾ وفا ڪنهن ساده دل حسن ي تاڙوءَ کي سنڌي محاوري ۾ جيئن پورٽي ڪيو آهي.ان سان شعر جي دل آويزيت تہ پنهنجي جاءِ تي پر ان جي پڙهڻ سان پڙهندڙ جي چپن تي جيڪا مرڪ تري ٿي اچي ان جو ڪو جواب ڪونهي.اهڙو ئي وفا جو هڪ ٻيو دلچسپ شعر هي ڏسو

جو بہ هن گلبدن کي ڇيڙي ٿو
گارين جا گلاب ميڙي ٿو

غزل جي هيئت ۾ سچ تہ شيام ڪانپوءِ ۽ ايمر ڪمل سان گڏ اهڙن انوکن تجربن ڪرڻ باعث سنڌ ۾ غزل جي سينئر شاعرن ۾ اهڙي New Senstivityوفا کان سواءِ ڪنهن بہ ٻئي شاعر ۾ نظر ڪانہ آئي آهي مون کي بقول وفا جي

آهن وفا جي پڳ جا
سپ اير پيير سهٽا
بزدل غلام ڪوجها
سرڪش دلير سهٽا

غزل لاءِ چيو ويندو آهي تہ ان ۾ وڌ ۾ وڌ ٻارنهن ۽ گهٽ ۾ گهٽ پنج شعر هجڻ گهرجن.ان ڏس ۾ بہ سچ پڇو تہ وفا جا غزل پنهنجي ڊيگهہ ويڪر ۾ ,ڪنهن مناسب قد ڪاٺ واري حسين دوشيزه جو ڏيک ڏيندڙ لڳندا آهن(هوئن بہ وڏن بحرن ۽ بي شمار شعرن تي ٻڌل غزل مون کي تہ سخت بور ڪندا آهن)

غزل جي هيئت ۾ ڪامياب تجربا هر سجاڻ شاعر سنڌيءَ ۾ ڪيا آهن.پر وفا جيڪي مزيدار ميٽرن ۾ سنڌي عزل لاءِ جيڪي تجربا ڪيا آهن اهي سچ پچ تہ صنف نازڪ کان وڌيڪ نازڪ ۽ نفيس لڳا آهن مون کي:

معطر پسينا
گلن جا مهينا
خدا جي سهاري
اسان جا سفينا
مان ڪشڪول خالي
تون اڻ کٽ خزينا
وفا سخت مشڪل
محبت جا زينا

*

جو وهي
سو لهي
آسرا
شل ٿهي
ڪک پيي
لک لهي
چرڪ جان

پيو ٿهي

فصل گل تي پوان
مسڪرائي ڏسو
ڪونه مليو وري
موڪلائي ڏسو
ديپ آهيان
پل جلائي ڏسو

ايذرا پائونڊ چيو هو هڪ اميج هڪ عڪس ضخيم ڪتابن تي ڀاري هوندو آهي.وفا جي غزلن جو ڪو ڪو شعر تہ واقعي ايذرا پائونڊ جي ان چوڻ مطابق مصورن جي ڪيئي تصويرن ۽ ضخيم ڪتابن جي مطالعي تي ڀاري ٿو لڳي.هتي رڳو هڪ هي مثال ملاحظہ ڪريو

سپ اڪ, ڪشڪول اڪ,بادام اڪ
آهي تشبيهن جو قتل عام اڪ

اهڙيون ئي هي ٻيون ڪجهہ اکرن ذريعي پينٽ ڪيل هن جون شعري تصويرون ڏسو

آزادي جو گهوٽ وفا
منهن تي موڙ ٻڇيءَ ۾ ڳٽ

مان وڻ جو ڦهلاءُ وفا
تون ڀاڪر ٻي ڀاڙيءَ جو

ٻُت منهنجي احساس ڍڪيو
هڪ انگ اگهاڙيءَ جو

۽ هاڻي وفا جي هن شعر ۾ هن جي اکرن جي طاقت ڏسو.پڙهڻ سان پاڻيءَ جي سطح تي آڙيءَ جو ڦٽڪڻ جو منظر ڏسي سڄو ذهن ڇڻ تہ ڏڪندي ٿو محسوس ٿئي

دل تي اڪ جو وار ٿيو
جر تي ڦٽڪڻ آڙي جو

۽ اڄ وفا پنهنجي غزل جي ان طاقت ور اظهار باعث غزل جو ايڏو تہ چڱو شاعر پاڻ کي ثابت ڪيو آهي جو پنهنجي پراڻي ۽ نئين ٿهيءَ جا شاعر اياز ثاني ۽ اياز جي continuetyکان ٻاهر پاڻ کي وڏا شاعر سمجهڻ لڳا آهن .وفا انهن جي مقابلي ۾ سچ پچ تہ وڏو شاعر هجڻ جي باوجود سدائين ڪسرنفسيءَ جو اظهار ڪندي چوندو پيو آهي.يارو ! مان تہ ڪوئي نہ لهان جڏهن تہ حقيقت اها آهي تہ هن ڀهڙي هينئين سهڻي غزل لکڻ تي وفا جهڙي شاعر کي مون پاران تہ ست خون معاف ڪري سگهجن ٿا.

سنهيون آڱريون ۽ ڇلا موڪرا
پريشان سڀ چوڪريون چوڪرا
ڇڏي پيار,افسوس جي ڳالهہ آ
سياست ۾ ڪاهي پيا چوڪرا

بهارن ۾ رنگين بدن مالهٽيون
گلن جا ڪنيو ٿيون وتن ٽوڪرا

هتي هيڏي ۽ هيڏي پيئن غزلن ۾ شاعر وفا کي مان برابر ته Healthy شاعر مڃان ٿو.پر جيڪي مون پارا هن جا مداح هن سان عام زندگي ۾ ملندا رهن ٿا اهي مون سان سهمت ٿيندا ته هو پاڻ فزيڪلي ڏينهن به ڏينهن ڳرندو ۽ ڪمزور ٿيندو پيو وڃي.سبب ! ۽ سبب ان جو اهو ته ”هو“نشي وشي جو عادي آهي ۽ وقت جا وڏا لمحا هو ڪنهن نه ڪنهن نشي جي مدهوشيءَ ۾ رهڻ وڌيڪ پسند ڪري ٿو ۽ قرت العين حيدر ڪنهن هنڌ لکيو آهي ته ”شاعرن جي ان مدهوشيءَ ۾ رهڻ جو سبب اڄ تائين ڪو به نقاد ڪو به سوشل سائنٽسٽ ۽ ڪو به نفسيات جو ماهر معلوم نه ڪري سگهيو آهي“.....

خير هتي وفا جي ڏس ۾ ته چئي سگهجي ٿو ته پاڪستان ۾ پهچڻ بعد هن ۽ هن جي خاندان کي هي جا خانه بدوش جهڙي زندگي ۽ معاشي بدهالي ميسر ٿي منٿان هي مدهوشي جي عادت هن کي ان مفلسيءَ کان فرار باعث ته ڪانه پئي آهي؟هونئن ان سطح تي جذباتي ۽ معاشي سطح تي وفا جيڪو ڪجه ڀوڳيو آهي ان جو هيئنين شعر ۾ جهڙوڪر اعتراف به رڪارڊ تي آڻي ڇڏيو آهي.

لڙڪ ۽ مرڪ کي جڏهن توريم
غم خوشيءَ کان وفا مزيد لڳو

ظاهر آهي ته ڏک وسارڻ ۽ غم غلط ڪرڻ لاءِ نشي وشِ جو استعمال وفا جو حق آهيءِ ڪو هن کي ان کان منع نٿو ڪري سگهي جو يارت ج نامور نقاد وارث علوي صاحب چيو هو ته ”ڪنهن ماڻهوءَ جو اوهين سر ته ڪپي سگهو ٿا پر سر پٽڻ جو اختيار ڪانئس نٿا ڪسي سگهو“

وفا سان جيڪي به ماڻهو روبرو مليا آهن مون سان سهمت ٿيندا ته هو پنهنجي سياءِ ۾ فل ٽائيم شاعر ۽ پنهنجي ذات ۾ مست الست هڪڙو ڪئريڪٽر نما انسان به لڳندو آهي.بلڪل ائين جيئن اردو شاعريءَ ۾ ميرا جي ,ساغر صديقي يا عدم ۽ قابل اجميري جا ڪئريڪٽر رهيا آهن.انهن شاعرن ئي وانگر عورت وفا جي به ڪمزوري رهي آهي ۽ ان ذوق شوق ۾ پيئن عورتن کي الائي البته هو سنڌي ٻوليءَ جي نامور ليکڪائن کي رومانوي انداز جا خط بي دريغ لکندو رهيو آهي ۽ اهو مون ک خود سنڌي ليکڪائن پاڻ ٻڌايو آهي ۽ منهنجي ڄاڻ موجب وفا جي اهڙن لکيل رومينٽڪ خطن کي جي هڪ هنڌ سان ملائي رکجي ته شايد اهڙو خط دنيا جي ڊگهي رومانوي خط جي شڪل اختيار ڪري سگهي ٿو.

وفا پاران لکيل ڪنهن سنڌيءَ خاتون ليکڪا وٽان مليل اهڙن خطن جي مطالعي ڪانپوءِ انهن مان جيڪو لب لباب منهنجي سامهون آيو اهو خود وفا جي هنن شعرن مان به عيان ٿيندو نظر اچي ٿو.

ڪار بنگلو نصيب ۾ ڪونهي
صرف دل آ صنم قبول پوي

ڪر ڏياريءَ ۾ پيار جو اعلان
مون سان ڏيئا جلاءِ ماڻهن ۾

لاٽ وانگر ٻري پيو ڪوئي
واٽ وانگر سڙي پيو ڪوئي

گرم چاتين جي سرڪشيءَ جو قسم
ٻُت ۾ ڪوڪا جڙي پيو ڪوئي

وري وفا جي ليڪڪا ڏانهن لکيل اهڙن خطن ۾ سندس ڪن ڪن سٽن مان ته ههڙي التجا به ظاهر ٿيندي نظر آيم پئي
گل به هٽجانءِ ته تپش ۾ مالهڻ
آئون حد کان وڌيڪ گهايل هان
وفا کي جڏهن انهيءَ متعلق ليڪڪا وٽان جوڳي موٽ نه ملي ته سندس هڪ خط جو تت وري مون کي سندس هن شعر ۾ چٽو پٽو نظر آيو آهي
شيشي کي ويا ٽوڙي
پٿر جا هئا ماڻهو
هونئن ليڪڪائن سان رومانٽڪ خط و ڪتابت کان قطع نظر غزل جي هڪڙي لغوي معني حسين عورتن سان گفتگو ڪرڻ به آهي ۽ ان حوالي سان وفا عورتن بابت پنهنجي غزلن ۾ انوکا ۽ حيرت جهڙا گفتا نروار ڪري عجب عجب جهڙا شعر لکيا آهن
آهي عورت ته پوءِ حسين هجي
صرف پارن جي چو مشين هجي
هڪ ٻئي هنڌ هن چيو
هر بدن کي سٽي ڪتاب جيان
مون پڙهيو زير ۽ زبر تائين
وفا عورت جي انگ انگ ۽ بدن جي هنڌ هنڌ کي جيئن ڏٺو ۽ پنهنجي غزل ۾ پيينٽ ڪيو آهي.سنڌي غزل ۾ ڪنهن ٻئي شاعر وٽان اهڙا مثال ٿورائي ملندا ۽ جماليت ۽ جدت جي سنگم تي سچ پچ ته وفا جي هينين ههڙن شعرن تان ڪيترائي غزلن جا ديوان قربان ڪري سگهجن ٿا
جسم پورو لباس ڪاري ۾
برف باري نه ڪر سياري ۾

گهنج ڪڍيو چڏي لباسن جا
چوڪري ناهي استري آهي

شب رنگ لباسيءَ مان نڪتو جو بدن پورو
پر نور لڳو ڪمرو قنديل لڳي چوري
حسن ڏانهن وفا جي سڪ ۽ چڪ جو هي عالم ته ڏسو چوي ٿو
سدائين حسن رهيو آ وفا جي پيش نظر
نه ڪنهن کان قوم پڇئين ۽ نه ڪنهن کان ذات پرين
وفا جي غزل جي آڙ ۾ عورت جي حسن ۽ جسم ڏانهن اهڙي آر پار رغبت ۽ خاص ڪري سنڌي ٻوليءَ جي ڪن ليڪڪائن ڏانهن لکيل خطن جي صورتحال ڏسي اچنبو به ٿيو هيئم ۽ متس رحم به آيو هئم پر جڏهن هن مجموعي جي غزلن مان منهنجي نظر وفا جي هن هينئين شعر تي پيم تڏهن ان شعر جي مفهوم باعث وفا جي پاڪ و پاڪيزه ذهنيت تي متس اوچتو پيار به اچي ويو اٿم.
هوش ۾ جيسين اچي محترمه
منهنجي ڪمري ۾ امانت رهندي

هتي مان ڪنهن جي چيل ان ڳالهہ سان سهمت آهيان تہ جيسيتائين ماڻهو سنو انسان ناهي سنو ليکڪ ٿي نٿو سگهي.هتي ڪنهن ٻئي جو مثال ڇو ڏجي اڪيلي لطيف سائين جو مثال ئي ڪافي آهي.جنهن پنهنجي ذاتي تشخص جي ئي نفي ڪري ڇڏي ۽ جابجا پنهنجي شاعريءَ ۾ پاڻ کي اگلڙي ۾ مون نماڻيءَ جي نجهري ڇئي پئي اظهار ڪيو آهي.ساڳئي طرح حضرت امير خسرو پنهنجي مرشد خواجہ نظام الدين اولياءُ اڳيان اهڙو ئي روپ ويس ڌاريو ۽ چيو تہ "آج رنگ لي هي مان رنگ هري يا خسرو نظام ڪي بل بل جائيڪي"

وفا سنڌي غزل ۾ جهڙو ڪر اها ساڳي ئي پر ٻاري آهي ۽ غزل ۾ اهڙي رمز رکي غزل کي جڻ ڪافي جي ويجهو آندو آهي.

ياد پري جا آيا ڙي

اکين پلڪ پسايا ڙي

مرڪي مرڪي موتي ويو

نڪتا لڙڪ اجايا ڙي

نہ فرض پاري سگهان ٿو نہ پيار ساهيڙي

ٻڌاءِ اهڙي جيئڻ مان مراد چاهي ڙي

مڃان ٿو تنهنجي محبت بہ زندگي آهي

مون کي اصول جي سوليءَ تان ڪير لاهي ڙي۽ سنڌي شاعري ۾ هڙن حسين حسين غزلن جو خالق اسان جو هي وفا ناٿن شاهي پنهنجي سياو ۾ رولاڪا ۽ اوجاڳا پسند ڪندڙ شاعر آهي ۽ ظاهر آهي اهڙي خانہ بدوشي پسند ڪندڙ شاعر وٽ مطالعو گهٽ ۽ مشاهدو وڌيڪ هوندو آهي.هوئنن ڪنهن چيو آهي تہ "سٺي سچي ۽ ڊفرنٽ شاعري اوجاڳن

رولڻن ۽ آوارگين مان ئي سرجندي آهي...۽ وفا جي شاعري ان جو جيئرو جاڳندو مثال آهي.ڪنهن چيو پئي !وفا کي دنيا جي ٻولين جي عظيم ادب جي ڄاڻ ڪانهي ها ! مڃجي ٿو تہ ائين برابر هوندو...پر ٻڌائي تہ لطيف،سچل سامي،مير،غالب ويندي استاد بخاري تائين ....ڪنهن ۽ ڪهڙي شاعر دنيا جي عظيم پرڏيهي ادب جو مطالعو ڪيو هو؟بس تہ ثابت آهي تہ وڏي شاعري ڪرڻ لاءِ وڏي ڪتابي مطالعي بدران وڏي نظر وسيع مشاهدي ۽ گهر چوٽ جو ڪاڏل هجڻ ضروري آهي.وفا بہ ان دولت سان مالا مال آهي ۽ هوئنن تہ مفلس ۽ غريب آهي پر غزل جي حوالي سان مان هن کي سنڌ جو دولت مند ترين شاعر سمجهان ٿو ۽ ايتري دولت هجڻ جي باوجود هن جي ڪسر نفسي ڏسو جو چوي پيو

منجنجو مذهب پيار محبت

ڏسجو مان گمراهہ تہ ناهيان

نيٺ خطا ٿي ويندي مون کان

آدم آهيان الله تہ ناهيان

۽ وفا جي هڙن طنز ۾ ٻڌل خوبصورت ۽ تخليقي غزلن سان سنڌ جو مڪروهہ مصلحت پسند ۽ منافق معاشرو سڌري ٿو يا نہ !منهنجي آڏو ان جي ڪا اهميت ڪانهي ها!ان کي پڙهي اهو ئي معاشرو خوش ضرور ٿيندو جو منهنجي آڏو معاشري کي شعر ذريعي سڌارڻ بجاءِ اها خوشي ڏيئي ئي راهہ راست تي آڻڻ جي وڏي اهميت آهي ۽ ان حوالي سان مان پنهنجي ذاتي حيثيت ۾ وفا جي هن غزل مان ڪافي خوش بہ آهيان.

۽ ڇا وفا جي غزلن ۾ واقعي ڪي بحر وزن جا نقص آهن !يا هو پنهنجي غزلن ۾ ڪٿي ڪٿي اجان بہ زير اضافت ۽ ثقيل ٻولي استعمال ڪري ٿو.يا هن جا زود گوئيءَ جي شوق ۾ لکيل ڪي ڪي غزل ..نظر ثاني گهرن ٿا...۽ واقعي جي هن جي غزل ۾ اهي عيب ثواب آهن بہ تہ ..مان ڪير ٿيندو آهيان ان مان اهڙا عيب ڪيڍي انهن جي اهميت گهٽائڻ ۽ انهن کي رد ڪرڻ وارو؟ڇو تہ ڪو بہ شعر جي ڇٽو معياري ۽ سنو آهي تہ اهو تہ هوئنن ئي زنده رهندو جيئن نارائڻ شيام بہ چيو آهي تہ:

آدمي ٿو جيئي بس ڳٽيل ڏينهن کي
شعر جي زندگي سچ سنئين نت نئين

خبر....هن مهاڳ ملاقات جي آخري ڳالهه هي به آهي ته ويهين صديءَ جي غزل ۾ قليچ ،سانگي ،گدا کان وٺي سو سالن دوران پيدا ٿيندڙ هزارين غزل گو شاعرن سان گڏ اسان جي هن وفا ناٿن شاهيءَ جو به Contribution نهايت وڏو آهي ۽ مان هن جي غزل کي ويهين صديءَ جي اهم شاعرن اياز، طالب المولي ،تنوير ،نياز، شمشير ۽ ان کانپوءِ امداد ،تاج ،ذوالفقار راشدي ۽ مجروح وغيره جي غزل کان ڪنهن به طرح گهٽ اهميت نه ڏيندس ۽ نه .ئي ڪنهن مورخ نقاد يا ڪراما ڪاتبين ٽائيپ تاريخ نويس کي اهڙي اجازت ئي ڏيندس ته هو وفا کي ويهين صديءَ جي جديد سنڌي غزل جي وڏي غزل گو شاعر هجڻ واري حق کان محروم ڪري.

مان ٿورائتو آهيان پنهنجي پياري دوست اسحاق سميجي جو جنهن وفا جا غزل يڪ مشت مطالعي لاءِمون کي ڏنا ۽ احسانمند آهيان مان وفا جو جنهن مون جهڙي جونئير ليکڪ شاعر کان(جيڪو ڪنهن به طرح هُن تي مهاڳ لکڻ جو اهل پاڻ کي نٿو سمجهي)هي مهاڳ لکرائڻ لاءِ پنهنجي پبلشر کي بار بار insist ڪيو ۽ ان ڳالهه کي مان سچ پچ ته وڏي سعادت ۽ پنهنجي لاءِ خاص خوش نصيبي پيو پائنيان.

نصير مرزا

حيدرآباد
31.12.1999

غبار خاطر

شاعر فطري هوندا آهن ۽ فطري شاعرن کي الهام بہ ٿيندو آهي. الهام هڪ پراسرار ڪيفيت جو نالو آهي جنهن کي الهامي ڪيفيت چئبو آهي.هيءَ ڪيفيت شاعر کي هن سراپا دنيا مان ڪڍي هڪ ٻي عجيب و غريب دنيا ۾ وٺي وڃي ٿي.جيڪا الهامي دنيا آهي.هن دنيا ۾ اچڻ ڪانپوءِ شاعر نہ رهندو هندو نہ مسلمان ،نہ سک رهندو ،نہ عيسائي هن کي هن سڄي ڪائنات جا انسان هڪجهڙا لڳندا آهن۽ هن جي سامهون رنگ نسل ،قوم ،ذات ،نہ پر صرف انسان هوندو آهي.شاعر هن ڪيفيت ۾ اچڻ ڪانپوءِ ڪوڙ ،ڪفر ،شر ،منافقي ،جنگ ،ظلم ،نانصافي ،ڌاڍائي ،قتل ،ڌاڙي اغوا ،چور ،۽ دهشتگردي کان شديد نفرت ڪري ٿو ۽ امن ،انصاف ،سلامتي ،سچ ،دوستي ،خير ،محبت ،ڀائيچاري ،برابري ،احساس ،۽ عالمي امن جو علمبردار ،حامي ،۽ مبلغ ٿي پوي ٿوءِ انسانيت جي خالص ضمير مان جڙيل هڪ مثالي انسان ٿي پوي ٿو.ان وقت هن کي حلال ۽ حرام ،ڪوڙ۽ سچ ،امن ۽ ظلم ،محبت ۽ نفرت ،دوستي ۽ دشمني،خير ۽ شر چڱائي ۽ برائي عدل ۽ انصاف زهر ۽ امرت هيري ۽ پٿر ،صحيح ۽ غلط ،اصل حالت ۽ شڪل ۾ نظر ايندو آهي ۽ پوءِ آمد بہ الهام ۽ الهام جون معجزه نمائيون شروع ٿي وينديون آهن.(آمد بہ الهام جي پيڙهہ آهي)حيرت انگيز منظر جنم وٺڻ لڳندا آهن.ڪڏهن ڪڏهن ائين نظر ايندو آهي تہ جيئن شاعر جي سامهون فڪر ۽ خيالن ،لفظن ۽ معنائن ،تشبيهن ۽ استعارن جا ڪاپچار گل ٽڙي رهيا آهن ۽ شاعر اهي گل اهڙي اطمينان ۽ خود اعتماديءَ سان چونڊي رهيو آهي.جيئن سندس گل هجن.ڪڏهن ائين محسوس ٿيندو آهي تہ جيئن هڪ قسم جي برسات ٿي رهي آهي.جنهن ۾ شاعريءَ جا لوازمات رنگين موتين وانگر وسي رهيا آهن ۽شاعر هڪ ضرورتمند وانگر جهول جهليو بيٺو آهي.ڪڏهن ائين بہ لڳندو جڻ ٻي شمار ۽ سهڻا سهڻا پکي اڏامي اچي شاعر جي اڱڻ تي ويهي رهيا آهن ۽ شاعر باقي هر خيال وساري انهن پکين کي ٽل سان پڪڙڻ لاءِ پنهنجي جهوليءَ مان جوئر جي اَن جون لپون پريندو، انهن جي آڏو اچلائيندو وڃي ٿو تہ جيئن هو شعرن جا پکي جهلي ،قلم سان ڪاغذ جي پڃري ۾ بند ڪري.شاعري جو چڙيا گهر تعمير ڪري سگهي.پر هڪ شاعر لاءِ اهو ممڪن نہ هوندو آهي تہ هو اهو سمورو فضل و ڪمال ميڙي وٺي ،ڪوشش جي باوجود بہ شاعر نہ سڀ موتي ميڙي سگهي ٿو نہ سڀ گل چونڊي سگهي ٿو ۽ نہ ئي سڀ پکي هٿ ڪري سگهي ٿو.تمام گهٽي ڪجهہ مان تمام ٿورو ڪجهہ شاعر حاصل ڪري سگهي ٿو.ڇو تہ ذات جي برسات جو وسڪارو تيز هوندو آهي.جنهن کان شاعر بچي نہ سگهندو آهي تاهم جيڪي ڪجهہ حاصل ٿيندو آهي اهو الهامي هوندو آهي.

الهام جي نزول دوران شاعريءَ جي صورت ۾ سڀ ڪجهہ تهيل تڪيل ملندو آهي.جنهن ۾ پنهنجي طرفان ڪجهہ بہ ملائڻ جي ضرورت يا گنجائش نٿي رهي.شاعر صرف پيغمبر وانگر لکندو وڃي ٿو.دنيا جو بهترين ادب الهامي ڪيفيت ۾ ئي تخليق ٿيو آهي.هن ڪيفيت ۾ اهڙا اهڙا فن پارا تخليق ٿي ويندا آهن جو تخليق ڪار پاڻ پنهنجي فن پارن تي حيران ٿيندو آهي.هن الهامي ڪيفيت جو وقت مقرر نہ هوندو آهي.ڪنهن تي ڪيترو وقت طاري رهي تہ ڪنهن تي ڪيترو وقت.هيءَ ڪيفيت طاري ٿيڻ وقت شاعر پاڻ ۾ هڪ زبردست شڪتي محسوس ڪندو آهي پر جڏهن هلندي هلندي هيءَ ڪيفيت ختم ٿي ويندي آهي تہ شاعر مان الهامي شڪتي بہ ختم ٿي ويندي آهي۽ پوءِ هو ڪنهن سائي جي مريض وانگر پاڻ ۾ ڏاڍي ڪمزوري محسوس ڪندو آهي ۽ ائين ڏڪرجي ۽ ساڻو ٿي ويندو آهي جيئن پهرياڻ عورت پهرئين ٻار ڄڻڻ ڪانپوءِ ذري گهٽ غش ٿي ويندي آهي.هي اهو عالم هوندو آهي جڏهن شاعر آرام جي ضرورت محسوس ڪندو آهي ۽ سندس ڪان هڪ اکر بہ لکجي نہ سگهندو آهي.تازو مان بہ هڪ اهڙي ڪيفيت مان گذري چڪو آهيان ،جيڪا گذريل هفتي سوا ڪان مون کي ڳاهہ وانگر ڳاهيندي رهي آهي.ڪمند ۽ سرنهن وانگر

گهاٽي ۽ چيچڙي ۾ پيڙهيندي رهي آهي ۽ ويندي ويندي سو سوا غزلن جي گلن کي ذات جي گلدان ۾ سجائي مون کي سوکڙيءَ طور ڏئي وئي آهي.سو سوا سو غزل لکندي هچ تي ويو آهيان جسم گهوتيل پنگ وانگر ٿي ويو آهي .ڪمزوري ايتري جو لکڻ سان آڱرين ڻ ٻڏيڙيون پيون پون.قلم ڳورو پيو لڳي ،پنو وڏو ٿيندو پيو وڃي.ائين ڪٽي چٽجي ته اهو موڊ ۽ جذبو ئي نه رهيو آهي.تنهنڪري هاڻي هڪ سٽ لکڻ به مون لاءِ مسئلو آهي ۽ جي زور مس تي ڪجهه لکي به ويس ته اهو وڻندو ڪونه ..سچو ڪوڙ پيو لڳندو ۽ ائين پيو لڳندو جڻ منهنجو آهي ئي ڪونه.اهڙي عالم ۾ پنهنجي طرفان ڪجهه لکڻ ،سو به پڙهڻ جهڙو ته في الحال منهنجي وس کان ٻاهر آهي.جيتوڻيڪ مون پنهنجي شاعريءَ ج معرفت گهڻو ڪجهه چئي ڇڏيو آهي تاهم مان اڃا گهڻو ڪجهه چوڻ گهران ٿو چوڻ لاءِ مون وٽ تمام گهڻو ڪجهه پيو آهي جيڪو منهنجي داخلي ۽ خارجي زندگيءَ سان گهرو تعلق رکي ٿو.منهنجي زندگيءَ جا ڪيئي پهلو آهن ۽هر پهلو لکڻ جهڙو آهي.اهو لکڻ پڙهندڙن جو مون تي قرض رهيو.منهنجو واعدو آهي پڙهندڙن سان ته جيڪو ڪجهه مون کي لکڻو آهي اهو سڀ ڪجهه لکي پوءِ مرندس.هن ڪتاب ۾ مان صرف پنهنجي مجموعي زندگيءَ جو مختصر خاڪو پيش ڪري سگهندس.

ورهاڱي کانپوءِ 1948 ع ۾ منهنجا وڏا شهر بنڊاله ضلعي امرتسر ملڪ هندستان کان سڌا سنڌ ۾ آيا ۽ اچي ضلعي دادو تعلقي خير پور ناٿن شاهه جي هڪ ڳوٺڙي ۾ آباد ٿيا.جيئن ته منهنجا وڏا ٻهراڙين ۾ رهندا هئا ۽ ان وقت اخبار ،ريڊيو،ٽي وي ۽ ٽيليفون جي سهولت نه هئي تنهنڪري انهن کي ان وقت خبر پئي ته هي ملڪ هاڻي انهن جو نه رهيو آهي ۽ انهن کي ڪنهن به صورت ۾ پاڪستان وڃڻو پوندو.ڦرلٽ ۽ قتل وغارت گري شروع ٿي چڪي هئي.هن قتل و غارت گري ۽ ڦرلٽ ۾ اسان جو تمام گهڻو جاني ۽ مالي نقصان ٿيو جنهن ۾ منهنجا به ماما ،هڪ مامي ۽ نانو شهيد ڪيا ويا. منهنجي ڪنواري ماسيءَ کي سِک اغوا ڪري ويا جيڪا بعد ۾ ناپر کانپوءِ واپس پاڪستان موٽائي وئي. متحرڪ ۽ غير متحرڪ جائداد به سموري اتي ئي رهجي وئي. اسان صرف ٽن ڪپڙن ۾ پاڪستان پهتاسين.ڳوزي ۾ اچڻ کانپوءِ ان وقت جي گورنمينٽ اسان کي ڳوزي جي پرسان ناري جي ڪپ تي آزاد زمينون به ڏنيون ۽ رهڻ لاءِ گهر به ڏنا.جڏهن مان هندستان مان سنڌ آيس ته ان وقت مان صرف ڇئن سالن جو هوس.سال کن کانپوءِ مون کي پرائمري اسڪول ۾ داخل ڪيو ويو.ڳوزي ۾ اسڪول به سنڌي ٻارن سان ويندو هوس.مسجد ۾ قرآن پڙهڻ به سنڌي ٻارن سان ويندو هوس.ٻاراٽيون رانديون به سنڌي ٻارن سان ،گليلي جي شڪار تي به سنڌي ٻارن سان ويندو هوس.خالص سنڌي ماحول ۽ سوسائٽي ۾ رهڻ جي ڪري ننڍپڻ کان ئي مون کي سنڌي ٻولي سکڻ جو مناسب موقعو مليو ويو.هلندي هلندي اوچتو ڪليمن جو دور شروع ٿيو.پر اڻ پڙهيل هجڻ ڪري اسان جي وڏن ڪليم ڪونه پرايا ۽ اهڙي طرح ڪليمٽن پنهنجي ڪليمن جي رقم سان اسان جون زمينون خريد ڪري ورتيون ۽ گهر به .اسان هڪ دفعو وري مهاجر ٿي وياسين شروع ع شروع ۾ بابا کي ٻه شاديون هيون.هڪ منهنجي سڳي ماءُ ڪرم النساءُ ۽ ٻي ماٽيلي ماءُ .ماٽيلي ماءُ هڪڙي ڏينهن گذاري وئي ۽ سڳي ماءُ ٻئي ڏينهن گهر جو نظام درهم برهم ٿي ويو.ماني ٽڪر جي تڪليف به پيدا ٿي پئي.ڏهه پندرنهن ڏينهن چاچي وارن اسان کي ماني ڪري ڏني.چاچا وارن جي گهران ماني وغيره کڻڻ مان ويندو هوس.هڪ ڏينهن جڏهن مان ماني کڻڻ ويس ته ماني ڏيندي چاچيءَ چيو ته ابا مشتاق پنهنجي پيءُ کي چئجانءِ ته اسان روز روز توهان جون مانيون پچائڻ جو ٺيڪو ناهي کنيو.مون کان ايترو خفو نٿو ٿئي.پنهنجو ٻيو بندوبست ڪري.مون گهر وڃي چاچيءَ وارا سيئي لفظ بابي کي ٻڌائي ڇڏيا.منهنجي پڦي چاچي وارا لفظ ٻڌي روئي پئي ۽ روئندي روئندي بابا سان مخاطب ٿيندي چيائين ته "ادا خيرات علي هاڻي تنهنجو ڳوزي ۾ رهڻ جو ڪو به ڪم ڪونهي.زمينون به ويون گهر به ويو پاڇايون به ٻئي گذاري ويون.ٻاڻي جو به اهو رويو آهي توسان هاڻي هل ته توکي خيرپور ناٿن شاهه وٺي هلان.جيسيتائين تنهنجي شاديءَ جو ڪو بندوبست ٿئي تيسيتائين هلي مون وٽ رهه" ..منهنجي پڦي خيرپور ناٿن شاهه ۾ رهندي هئي ۽ پنهنجي ٻنهي ٻاجاين جي وفات جو ٻڌي گهمڻ آئي هئي. منهنجو ڏاڏو ۽ ڏاڏي اڳ ئي فوت ٿي چڪا هئا.پيڻ مون کي هئي ڪا نه تنهنڪري اسان جي ذاتي ڪٽنب مان صرف اسان ٽي به ڄڻا وڃي رهيا هياسين.هڪ بابا ٻيو مان ۽ ٽيون منهنجو ننڍو ڀاءُ غلام عباس آخرڪار امان وارن جي چهلم جي ختمي کان پوءِ اسان پڦي وارن سان ڳوزو ڇڏي خيرپور ناٿن شاهه هليا آياسين ۽ پڦي جي گهر رهڻ لڳاسين.جتي اسان کي

ڪپڙا بہ ڌوپجي ملندا هئا ۽ ماني بہ ٽي وقت تيار ملندي هئي. جنهن وقت اسان گوزو ڇڏيو هو ان وقت مان ٻئي درجي ۾ پڙهندو هوس.خيرپور ناٿن شاهہ ۾ لڏي اچڻ ڪانپوءِ بہ مون تعليم جاري رکي.بدقسمتيءَ سان ٽئن چئن سالن کان پوءِ منهنجي پڦي بہ ٽي بي جي مرض ۾ گزاري وئي ۽ اسان هڪ دفعو وري رلي وياسين.پڦي جي وفات ڪانپوءِ اسان کي واري واري سان پاڙي وارا ماني ڪري ڏيندا هئا.ڪپڙا رات جو بابا ڌوئيندو هو ۽ ڏينهن جو مزدوري ڪرڻ ويندو هو.هڪ ڏينهن ڇا ٿيو جو اسان جي ڪنهن بہ ماني نہ پچائي شام جو جڏهن بابا آيو ۽ ان کي اها خبر پئي تہ تمام گهڻو ڏک ٿيس.پاڻ ماني پچائڻ جي ڪوشش ڪيائين.پر نہ ڪري سگهيو ڪڏهن مانيون ساڙي ڇڏيندو هو تہ ڪڏهن پاچي.هڪ رات بابا سڄي رات جاڳندو ۽ سوچيندو رهيو.صبح جو اسان ٻنهي ڀائرن کي سامهون ويهاري صلاح مشوري جي انداز ۾ چيائين تہ ابا! اسان ڪيترو وقت لنگهڻ ڪاٽيندا سين ۽ پاڙي وارن کي منٿون ڪنداسين.توهان چئو تہ مان ٻي شادي ڪري وٺان.”اسان ٻنهي ڀائرن ڪٺي ها ڪئي.

خيرپور ۾ ساڳي گهٽيءَ ۾ اسان جي قوم جي هڪ عورت رهندي هئي جنهن کي چار نياڻيون هيون.چئن ڌيئرن مان ٻن جون شاديون ڪري ڇڏيون هئائين بہ اجا ڪنواريون هئس.مائي ڪوئيتا مان لنڊي جون پڙيون ۽ ڪوٽ آٽي خيرپور ۾ ڪپائيندي هئي.ٽي چار هندن جون جايون بہ قبضي ۾ ڪيو ويٺي هئي. هڪ ڏينهن ان عورت جي بابا سان ملاقات ٿي ۽ آخر ان جي وڏي ڌيءَ سان بابي جي شادي ٿي وئي. شاديءَ ڪانپوءِ اسان بابا جي سس جي گهر ۾ رهڻ لڳاسين پشتو ۾ چوندا آهن تہ ماءُ جي مرڻ سان اڌ پيءُ بہ مري ٿو وڃي ۽ جي پيءُ ٻي شادي ڪري ورتي تہ سمجهو ماءُ پيءُ ٻئي مري ويا.شادي ڪانپوءِ بابا اسان تي گهربل توجهہ هٽائي ويو ۽ اسان ٻئي ڀائر ماٽيل پٽي جي چڪي ۾ ان ڪڻن وانگر ڌريا ۽ پيسيا رهياسين.جڏهن مان نائين درجي ۾ آيس تہ توقع جي خلاف ۽ غير ارادي طور منهنجي ماٽيلي ماءُ جي ننڍي ڀيڻ سان منهنجي شادي ڪرائي وئي.هم خيال ۽ معقول نہ هجڻ ڪري منهنجي گهرواري ۽ مان سڄي عمر ڪونہ نڀياسين.منهنجي شاعري جو ابتدائي سال بہ منهنجي شادي وارو سال ئي يعني 1963ع آهي.هي اهو دور هيو جڏهن سنڌي اردو گڏيل مشاعرا ٿيندا هئا ۽ شهر ۾ بہ ادبي بزمون ڪم ڪنديون هيون.هڪڙي بزم طالب المولي ۽ بزم طالب.مان بزم طالب سان وابستہ هيس.جو منهنجي شاعري ۾ ”استاد محسن ڪڪڙائي صاحب آڻم ,وقار ,۽ راز ناٿن شاهي جي وابستگي بہ هن بزم سان هئي.محسن صاحب مون کي سنڌي ۽ اردو جا سمورا مشهور ڪتاب پڙهايا ۽ پاڻ سان مشاعرن ۾ بہ وٺي ويندو هو. خير پور ناٿن شاهہ ۾ ٿيندڙ مشاعرن ۾ مان اڪيلو غير سنڌي هوندو هئس.جيڪو سنڌيءَ ۾ شاعري پڙهندو هوس.

1964ع ۾ مئٽرڪ پاس ڪيم.ساڳئي سال منهنجو وڏو پٽ سڪندر ڄائو ۽ منهنجي ماٽيلي ماءُ اهي لفظ چئي مون کي جدا ڪري ڇڏيو تہ ٻار ڄڻڻ لاءِ تيار آهين پر ڪارائڻ لاءِ تيار ناهين. اڄ کان وٺي تون جدا آهين”منهنجو دلي شوق هو تہ مان ڊاڪٽر ,وڪيل يا پروفيسر ٿيان پر حالتن جي ڪري مون کي مئٽرڪ کان پوءِ يڪدم جانورن جي پالنا واري کاتي ۾ هڪ سال جو هنگامي ڪورس ڪرڻو پيو.سال کن مان پريشانيءَ جو بري طرح شڪار رهيس.اهڙيءَ طرح پريشان حاليءَ ۾ هڪ ڪورس پاس ڪري ويس ۽ 1966ع ڌاري نوڪريءَ جو آرڊر مليو ويو.نوڪري دوران پرائيويٽ طور تعليم جاري رکيم ۽ پوليٽيڪل سائنس ۾ ايم .اي ڪري ورتم.

پنهنجي شاعري متعلق مان ٿورن لفظن ۾ هيئن چوندس تہ منهنجي سموري شاعري ارضي آهي آفاقينہ ,فرشي آهي عرشي نہ,ڌرتيءَ لاءِ آهي آسمان لاءِ نہ ,ماڻهن لاءِ آهي فرشتن لاءِ نہ آسمان مان مون صرف ڪائنات جي ڇت جو ڪم ورتو آهي,تنهن ڪانسواءِ خدا بہ ڌرتي تي ۽ انسان بہ ڌرتيءَ تي.مون کي مٽي نهارڻ جي کهڙي ضرورت آهي .منهنجي سڄي شاعري هڪ مسلسل جذباتي اٿل ,ذميدار ,سنجيده ,پر خلوص ۽ بي لوث تحريڪ آهي,ظلم , منافقي, نفرت ,جنگ ,نانصافي ,غلامي ,ڪفر ,ڪوڙ ,اڻ برابري ,دولت ,طاقت جي غلط استعمال , عالمي آمريت ,خلاف ۽ مظلوميت ,غربت,امن ,انصاف,ڀائيچاري ,سچ ,احساس ,وفاداري ,خودداري ۽انسان ذات جي حق ۾ گهڻو ڪري جڏهن بہ ڪو هڪڙي زبان وارو ٻيءَ زبان ۾لکندو آهي يعني پنهنجي مادري زبان ٻي هوندي اٿس پر هو لکندو ٻي زبان ۾ آهيجيڪا هن جي مادري زبان نہ هوندي آهي تہ هو سوچيندو پنهنجي زبان ۾ آهي ۽ لکندو ٻي زبان ۾ آهي يعني زبان ٻي هوندي آهي باقي ان جو سمورو مواد (جنهن ۾ سڀ ڪجهہ اچي وڃي ٿو)سندس مادري زبان وارو هوندو

آهي.جنهن جي پٽيان هن جي زبان ۽ قوم جو سمورو پس منظر نظر ايندو آهي.مون ائين نہ ڪيو آهي تہ سوچيان پنجابي زبان ۾ ۽ لکان سنڌي زبان ۾ .مون سوچيو بہ سنڌي زبان ۾ آهي تہ لکيو بہ سنڌيءَ زبان ۾ آهي.مون پنهنجي سنڌي شاعريءَ کي سڀ ڪجھ سنڌي ۾ ڏنو آهي.زبان بہ سنڌي تہ بيان بہ سنڌي.مان سنڌي زبان جو شايد پهريون بدنصيب شاعر آهيان

جنهن جو اجا تائين هن کان اڳ فقط هڪ مجموعو شايع ٿيو آهي.جڏهن تہ مان 1963ع کان شاعري ڪري رهيو آهيان ۽ مون وٽ ويهن پنجويهن مجموعن جي شاعري موجود آهي.ننڍي نوڪريءَ جي مختصر پگهار مان پنهنجو پيٽ بہ پالي نٿو سگهان .منهنجي موجوده مالي حالت اها آهي جو هن ڏرتيءَ تي منهنجو ذاتي گهر بہ ڪونهي.تنهن کان سواءِ پنجن ستن بيمارين جو بري طرح شڪار آهيان.پر علاج جون سهولتون نہ هجڻ ڪري ڏينهون ڏينهن آسن ۾ برف ۽ پاڻيءَ ۾ لوڻ وانگر ڳرندو پيو وڃان."وفا" جو مهاڳ نصير مرزا صاحب لکڻ فرمايو آهي جيڪو منهنجي لاءِ هڪ اعزاز جي حيثيت رکي ٿو.منهنجي هي ديرينہ خواهش هئي تہ گهٽ ۾ گهٽ منهنجي شعري مجموعي جو مهاڳ نصير مرزا صاحب لکي.مرزا صاحب کي سنڌي مهاڳن لکڻ جو ڏانءُ بہ آهي تہ ڏات بہ.سندس نظم بہ خوبصورت آهي ۽ نثر بہ.ذاتي طور تي نصير صاحب هڪ مکڻ ماڻهو آهي.صفا امن پسند ,گهٽ ۽ نرم ڳالهائڻو.ٿورن لفظن ۾ ائين ڪٺي چئجي تہ وفا جي تياري سان تعلق رکندڙ هر قسم جي محنت ۽ جفا ڪشي نصير مرزا صاحب ۽ اسحاق سميجي صاحب ڪئي آهي.مان صرف ٽريل پٽ تي آيو آهيان.

گهر نمبر 8 مسلم اوڏ راجپوت ڪالوني,
لطيف آباد نمبر.6
حيدرآباد

وفا ناٿن شاهي

❊

نہ فرض پالي سگهان ٿو ،نہ پيار ساهيڙي!
ٻڌاءِ اهڙي جيئڻ مان مراد ڇاهـــڙي!
نہ مون کي توئي سڃاتو نہ توکي مون سانئڻ!
اسان ٻنهي ۽ جي بصيرت تي حيف آهي ڙي!
مجان ٿو تنهنجي محبت بہ زندگي آهـــي،
مون کي اصول جي سوريءَ تان ڪير لاهي ڙي!
ٻڌي ڪفن ۾ ڪٽي ويو هزار ڏک تنهنجا
تتي بہ ٿڌيءَ ۾ ويو توسان جو نباهي ڙي!
ڍهي پئي آن تہ ڇڏ هاڻ پنهنجي قسمت کي
نئين سنئين کان وري ڪير توکي ناهي ڙي!
هو تنهنجا ٿورا تہ لاهي سگهيو نہ ڳائيندو
وفـــــا غريب سهي، بي ضمير ناهـــي ڙي!

❊

جسم پورو لباس ڪاري ۾
برف باري نہ ڪر سياري ۾
مون اکين ۾ پٽي تلاش ڪيا
لڙڪ ٻينا هئا تنهنجي جاري ۾
ڪو سدا مئہ پيئي ۽ ڪو پاڻي
فرق آ عيش ۽ گـــــذاري ۾
چند ساهن جي ڪشمڪش آهي
جي پڇو زندگيءَ جي بـــاري ۾
چندبہ منهڙو متي ويــــــو آهي
پيو جيئان زلف جي انـڌاري ۾
ٻار مان يار جو ســـــراغ مليو
چنڊ جو سوجهرو ستـــاري ۾

❊

هڪ ئي ڌرتيءَ جو توهہ ۽ گدرو
فرق ٻج جو مٽي ۽ کاري ۾
ڪيستائين پري پري رهندين
نيٺ ايندين اسان جي واري ۾
صرف چاهت جو حق بحال هجي
فرق ناهي اڇي ۽ ڪاري ۾
وصل ۽ هجر ٻئي ڏتم جانچي
فرق آ ڳُڻ ۽ ڪناري ۾
حسن عالم سان تنهنجي پيت ڪيم
فرق جيئن چنڊ ۽ ستاري ۾

جي اکين جي شعور سان ڏسجي
دل ڪشي آهہ هر نظاري ۾
ڪونہ سمجهي سگهيو زبان وفا
سو اشارا ها هڪ اشاري ۾

*

وئين جڏهن ڪان پيرپائي باغ ۾
باغ پيو پاسا ورائي باغ ۾
رنگ ۽ خوشبوءَ جي پويان رلي
پاڻ ڪي وينس وڃائي باغ ۾
شهر تنهنجي ۾ ائين منهنجو وجود
جيئن ڪو مالهي پرائي باغ ۾
تنهنجي واعدن سان ڪچهريون تو ڪيان
آس جي چادر وڇائي باغ ۾
تون بہ وئين گل پيي ويا هاٽي منا
ڪير وينو ڏوڙپائي باغ ۾
بند اکيون موسم گُل جون وفا
ڪو پيو ڪپڙا مٽائي باغ ۾

*

عشق رسوا ڪري ڇڏيو آهي
حسن پسپا ڪري ڇڏيو آهي

جڳ سان اڳ ۾ ٿي اختلاف هئا
تو بہ تنها ڪري ڇڏيو آهي
تون پري جڳ پري حيات پري
هجر ڇا ڇا ڪري ڇڏيو آهي
تنهنجي نيڻن جي ڀيڙين لئہ مون
دل کي دريا ڪري ڇڏيو آهي
منهنجو محبوب هو وفا جنهن کي
شهر دنيا ڪري ڇڏيو آهي
حسن تنها ڪري ڇڏيو آهي
عشق رسوا ڪري ڇڏيو آهي
وصل پيءِ ناهہ هاڻ دل جو علاج
هجر پسپا ڪري ڇڏيو آهي
تو ڪيو زلف کي گهٽا ۽ مون
من کي صحرا ڪري ڇڏيو آهي
حسن وارن ۾ تنهنجي حسن جي هُل
حشر برپا ڪري ڇڏيو آهي

توسان ئي ٿو جيئڻ مرڻ چاهيان
تو الئہ ڇا ڪري ڇڏيو آهي
هجر صحرا ڪري ڇڏيو هو وفا
وصل دريا ڪري ڇڏيو آهي

❊

مونکي ڏني طويل تنهايون
ويو هليو گهر وڄائي شهنايون
تجربو تجربو گواهي آ
عاشقيءَ جو حصول رسوايون
سارو عالم رُئل رُنل آهي
ڪنهن سان پرچون ڪنهن کي پرچايون
هڪ تہ ٻئي جي ضرور لڄ رکندو
دوستو گڏجي هن کي سمجهايون
جنهن جي پرچڻ جو شرط موت هجي

اهڙي ظالم ڪي ڪيئن پرچايون
مون محبت سان جنهن جا پير جهليا
ويو هليو نفرتن سان ٺڪرايون
حسن دولت جي چيچڙي ۾ وفا
فاقہ ڪش حسرتن جون پسپايون

*

نوجوانيءَ جي ملاقات وفا سانوڻ ۾!
حسن عالم تي لڳي رات وفا سانوڻ ۾
غسل خاني مان جو نڪتو تہ مون کي ايئن لڳو
جيئن نظر ايندي آ پريات وفا سانوڻ ۾
باقي دنيا جو ڪوئي شخص هجي يا نہ هجي
پر هجان مان ۽ سندس ذات وفا سانوڻ ۾
سج ۽ چنڊ جي اک ٻوٽ سندي منظر ۾
نہ لڳي ڏينهن نڪا رات وفا سانوڻ ۾
جيئن پيغامبر وقت مٿان ٿئي تو نزول
ٿي وسي شعر جي تيئن ذات وفا سانوڻ ۾
تون بہ تر جهڙو بدن آلو ڪري وٺ چريا
ٿي ٿئي مينهن جي خيرات وفا سانوڻ ۾

*

ويو ملي عاشقي فضول نہ وئي
حسن جي بندگي فضول نہ وئي

هر طرح جو مشاهدو ٿي ويو
منهنجي آوارگي فضول نہ وئي
پيار تان وارجي وڃڻ وارا
شڪر ڪر خود ڪُشي فضول نہ وئي
زلف، رخسار جو شعور مليو
نيرگي روشني فضول نہ وئي
مون کي پنهنجو ڪري وئي آهي
اجنبي ڇوڪري فضول نہ وئي
ڪجھ نرالا مشاهدا ٿي ويا

دوستي دشمني فضول نہ وئي
ڪوڙ ڏاڍو ٿيو ذليل وفا
سچ جي دوساتي فضول نہ وئي

❊

ڳوڙهو ڳوڙهو رولي رو
دل دريا ڇاڇولي رو
لڙڪن جو ٿئي ڪو تہ ڏٽي
ڪو دل وارو ڳولي رو
يار ويو هر مند متي
هاڻي سانوڻ جهولي رو
ماڻهو سمجهن مرڪي پيو
جڳ ۾ اهڙي رولي رو
ماضيءَ جي اونداهيءَ مان
يادون ڳولي ڳولي رو
ڪر آزاد اميدن ڪي
سڌڪندڙ دل کولي رو
آءُ ڪٽي مشتاق وفا
پوءِ بہ قيمت ٻولي رو

❊

جيسين تائين هو سلامت رهندي
منهنجي جيون جي علامت رهندي
جيڪڏهن طالب دولت رهندي
پيار جي حق ۾ خيانت رهندي
مون ڪي ڇاتيءَ تي ڪڏائڻ وارا
توسان تا حشر محبت رهندي
حسن جو ظلم جوانيءَ جو ستم
ڪيتري تائين قيامت رهندي
پيار جنهن سان بہ ڪرين روح سان ڪر
ورنہ مايوس حقيقت رهندي
هڪ جو دامن نہ جهليندي جيسين

ڪا عبادت نہ عبادت رهندي
زور ۽ زر جو رهيو دم جيسين
ڪنهن جي عصمت ۽ عزت نہ رهندي
هوش ۾ جيسين اچي محترم
منهنجي ڪمري ۾ امانت رهندي

❊

اک جي رستي تان ڪٽي چڏ مونکي
دل جي بندوق هٽي چڏ مونکي
چو ٿو نڪرائين نںڌڪن وانگر
ڪنهن جي ڌڙ سان تہ ڌٽي چڏ مونکي
پيار جا پنڌ جبل جون چاڙهيون
آهہ تڪليف گهٽي چڏ مونکي
فصل گُل تائين رهي جا آئي
ويئي پڻ چڻ ۾ چٽي چڏ مونکي
گهر نہ چڏ، آءُ رڃن جو راهي
چا ڪندين، هڪڙي جٽي چڏ مونکي
مونکي پيشاني تي لائڻ ڌي وفا
پنهنجن پيرن جي پٽي چڏ مونکي

❊

بستر گول ڪري ويو آهين
خالي جهول ڪري ويو آهين
ڪو بہ نہ تنهنجو ڪو بہ نہ منهنجو
چا ماحول ڪري ويو آهين
اک اک جو در ڪڙڪايان پيو
دل ڪشڪول ڪري ويو آهين
ڦهر پوئي شل مون ڪان بدظن
منهنجو ڍول ڪري ويو آهين
ڪو بہ خريدي ڪونہ سگهي ٿو
چڻ انمول ڪري ويو آهين
گڏ جيئنداسين گڏ مرنداسين
جيئڻ مخول ڪري ويو آهين

شڪر گذار آهيان جو وڇڙي
عبادت رول ڪري ويو آهين

❊

وقت مرشد لڳو مريد لڳو
باقي هر فلسفو شهيد لڳو
ڪوڙ هر دور ۾ قديم رهيو
سچ هر دور ۾ جديد لڳو
عمر گذري وئي حُسين جيان
جو مٿي ۾ لڳو يزيد لڳو
مان تہ انسان هان وڇوڙي جو
خود خدا آهہ آبديد لڳو
خود پريشان آهہ تير انداز
تير اهڙو سندس شديد لڳو
لڙڪ ۾ مرڪ کي جڏهن توريم
غم خوشيءَ کان وفا مريد لڳو

❊

قتل وغارت ڳري مري وياسين
ڪربلا ڏي وري.. مري وياسين
هر طرف مشڪلات جا دريا
۽ اسان سڀ تري مري وياسين
ناخدا آيا دستگير آيا
پر نہ ٻيڙي تري مري وياسين
ڪو ڪٽي تو تہ ڪو ڪٽائي تو
زندگي جي پري مري وياسين
يار ٿورو چوڻ گهٽو سمجهڻ
جيئڻ حور ۾ پري مري وياسين
چغلخوري جو آهہ وارو وفا
بند ٿي وئي دري مري وياسين

❊

ڪنڊن ڏي لاڙا پير ٿئي

توړا ڏهاڙا پير ٿئي
رستن متان ڪاوا ايا
منهنجا اگهاڙا پير ٿئي
ڌرتيءَ تي پهريون پير تون
ڪيڏا ڪراڙا پير ٿئي
ظالم اڙي قاتل اڙي
ڪاتيون ڪهاڙا پير ٿئي
ڦريل ڇيو ڌاڙيل ڪي
دل چور ڌاڙا پير ٿئي

ڇو دل ٿئي دشت ڪربلا
ڇو روح راڙا پير ٿئي
ڪنهن کي تلاشين ٿو وفا
گهٽيون ۽ پاڙا پير ٿئي

❋

برسي پئي برسات وڄين تي ڪاڏي
حيرت ۾ اڌ رات وڄين تي ڪاڏي
روپ جو ناهي ديس گهمي ڏس دنيا
پيار جي ناهي ذات وڄين تي ڪاڏي
تنهائي، ويچار، انڌيرا، ڳٽڻيون
اي منهنجي پرڀات وڄين تي ڪاڏي
اڇليا مور هٿيار هلي آ هاٽي
تي وئي منهنجي مات وڄين تي ڪاڏي
رت جا رشتا ڪوڙ نه هوند آهن
تي منهنجي ماسات وڄين تي ڪاڏي
حسن جي دروازي تي بيٺل سائل
پيار گهري خيرات وڄين تي ڪاڏي
تو نه ڇيو هو تنهنجي تنهنجي آهيان
هيءَ ڪنهن جي بارات وڄين تي ڪاڏي
ذات سوا فنڪار وفا اڻ پورو
تون آن منهنجي ذات وڄين تي ڪاڏي

❊

ايئن نيڻن جون نهارون ڦهتيون
جيئن زخمن کي ڇمارون ڦهتيون
وئي هلي رسم جو ونواهہ ڀجي
پيار جون تند تنوارون ڦهتيون
عشق سنگرام ۾ پوڙهو ٿي ويو
نہ ئي جيتون ۽ نہ هارون ڦهتيون
ڪنهن جي مرڪن کي ورائڻ خاطر
منهنجي ڳوڙهن جون قطارون ڦهتيون
ور زماني جي چڙهي ويو شاهد
جنهن کي قاصد نہ پڪارون ڦهتيون
ڪنهن ڪم جو نہ رهيو دل جو چمن
نہ خزائون نہ بهارون ڦهتيون
هوءَ جي وچڙي تہ وفا سان ڳولن
ساريون راهگذارون ڦهتيون

❊

ڪڏهن نانگڻ جان نس نس کي ڪکي ٿي
ڪڏهن ڏنگن تي مڻ جان چپ رکي ٿي
پريل آهي سندس نس نس ۾ تاندا
سياري ۾ اونهاري جان بکي ٿو
تجاهل عارفانہ ۾ رهي ٿي
اهو پرکڻ لئہ هر ميوو چکي ٿي
اجوکي شب شب معراج هوندي
هٿن پيرن کي هو مينديون مکي ٿي

❊

رات ڏسجي ٿي وهامڻ واري
۽ پري آهي اڏامڻ واري
هيءَ جا چڪلي ۾ نچي ٿي آقا
ڏيءَ ٿئي پنهنجي غلامن واري
رک پتنگن جي اڏامڻ واري

حسن جي شمع اجهامڻ واري
هن ملاقات ۾ محسوس ٿيو
مهل ڪا آهه ويامڻ واري
پڇ وفائن جا ڪٽي نوٽ صنم
عاشقي آهي وڪامڻ واري
تجربو آهي ٿئي ٿي سگهي
هر ڪُني سرس ايامڻ واري
عشق منهنجو آ نهائين جهڙو
هُو پچرڻ ۾ نه ڪامڻ واري
آتش هجر مٿان رو نه وفا
ناهه لڙڪن سان وسامڻ واري

❊

مُرڪ سنجيدگيءَ ۾ ڍلجي وئي
وصل مان اصل ۾ بدلجي وئي
جيئن شريانن ۾ سرخ لهو
منهنجي نس نس ۾ ۾ ايئن رلجي ويئي
ميت جان، تيل جان، صابڻ جان
منهنجي ساري بدن تي ملجي وئي
حق تي آهه حق تي رهندي
توڙي سڄي وئي ٿوري ڪلجي وئي
هڪڙو اهڙو سفر ۾ موڙ آيو .... راهه ۾ راهه جان بدلجي وئي
روز ڪٽندي هئي قسم ڪوڙا
ڪالهه رنگيل هٿن سان جهلجي وئي
مون تڏهن مسڪرايو ڪو نه وفا
منهنجي لڙڪن سان ئي ٻهلجي وئي

❊

تون ۽ مون سن پيار ڪندين هل ڪوڙا
گهور سڄو سنسار ڪندين هل ڪوڙا
سيني کي ٽڪرائيندس مون خاطر
رنجيده هر ڀار ڪندين هل ڙي ڪوڙا
سڀ ڪجهه گهوري سر جو سانگو لاهي

چاهت جو اقرار ڪندين هل ڙي ڪوڙا
مون سان گڏجي مظلومن جي حق ۾
هر ظالم تي وار ڪندين هل ڙي ڪوڙا
عيسيٰ ۽ منصور خان سچ جي خاطر
يار ادا ڪردار ڪندين هل ڪوڙا
ڪيئن ڪندين آباد وفا جو جيون
پڻ چڻ کي گلزار ڪندين هل ڪوڙا

❊

سنهيون آڱريون ۽ ڇلا موڪرا
پريشان سپ چوڪريون چوڪرا
بهارن ۾ رنگين بدن مالهڻيون
گلن جا ڪٽيون تيون وتن توڪرا
وڃي ويٺي ونواهه ۾ ڏوڪري
بلوڪر ڪو پنهنجو ٻيو ڏوڪرا
رهڻ راز کي راز ڏيندا ڪٿي
اهي وات ڳاڙها ۽ منهن موڪرا
ڇڏي پيار افسوس جي ڳالهه آ
سياست ۾ ڪاهي پيا چوڪرا
جدائي ۾ چوليون ڏريون تي ويون
وڇوڙي ۾ تي ويا ڇلا موڪرا

❊

بخمل اطلس ريشم پَٽُ
تنهنجي بت جو مور نه مٽُ
وکر ناهي دل چرياڻ
پاڳل پيار نه آهي هٽُ
ريڙهو روح رهاڻ گهٽي
ڏاڙهون صوف ترازي وٽُ

الفت ۾ استاد مگر
لکڻ پڙهڻ ۾ ڪورو جٽُ
ورنه ويندي ڳالهه وڌي

ٻڌو چڱو آ جتُ ۽ ڦٽُ
ميلي ۾ ها مرد ويل
مونکي ڪالهه لڳي ويو جهٽُ
آزادي جو گهوٽ وفا
منهن تي موڙ ڳچيءَ ۾ ڳٽُ

❊

اڳياڙي پوياڙي جو
جيون ڏک کهاڙي جو
آهي وقت پڇاڙي جو
نقشو اجڙيل واڙي جو
دل جي ڌرتي صدمن سان
ڪچا ڏيگ پوياڙي جو
وڻ وڻ ويو ويران ڪري
ڪڙڪو تنهنجي تاڙي جو
ٻُت منهنجي احساس ڏکيو
هڪڙي انگ اگهاڙي جو
حيرت حسن جوانيءَ ڪي
جوين هڪ ڪراڙيءَ جو
دل تي اک جو وار ٿيو
جر تي ڦٿڪڻ آڙيءَ جو
پيار ٻڌايو راٽي ڪي
رستو مومل ماڙي جو
مان وڻ جو ڦهلاءُ وفا
تون ياڪر بي پاڙي جو

❊

شهد وانگر ڳڙي پيو ڪوئي
منهن مان مکيون تڙي پيو ڪوئي
گرم چاتين جي سرڪشيءَ جو قسم
ٻُت ۾ ڪوڪا جڙي پيو ڪوئي
تنهنجي واعدن جي سرد شامن ۾

سچ وانگر سڙي پيو ڪوئي
لاٽ وانگر ٻري پيو ڪوئي
وَٽِ وانگر سڙي پيو ڪوئي

ڊيل هٿ ۾ ڏسي شڪاريءَ ڪي
مور ٻن ۾ رڙي پيو ڪوئي
ائين سُڪائي ٿو پنهنجا وار چنڊ ي
جيئن تہ مونکي ڪڙي پيو ڪوئي
جهل جي اُس ۾ پنهنجي منهن وينو
برف وانگر ڳهڙي پيو ڪوئي
هنڌ تي ڪلهہ وڇائي وار وفا
اڄ تڏي تان تڙي پيو ڪوئي
*

جو وهي
سو لهي

جو هلي
سو رهي

چرڪ جان
پيــو ٿهــي

آســــرا
شل ٿهي

جيئن چڙهي
تيئن ڍهـــي

ڪک پيي
لک لهي

ڪوڪري
ڪوسهـي

هڙ وجـي
هوءَ رهي

*

آخر نچندي ڳائينـــــدي
ڪيسين پيار لڪائيندين

جيئندي ڪيئن زمانـي ۾
سڀ کي جو نڪرائينـدي
روز ملي چانڊوڪيـــن ۾
پڪ مونکي مارائينـــدي
اڄ ڪاريهر رقص ڪندو
جوڳڻ بين وڄائينـــدي
صرف بدن جو پيار ڪندي
دل کي ڪونہ ستائينـــدي
رات ڏيـــاري آ راڌا
مونکي ڪير جلائيندي
رسو وئي توڙائـــي جـا
مشڪل واڳ ورائيندي
تو مون جهڙا ڪوڙ وفا
روز وتي ڦاسائيندي

*

ڪٿ جيئڻ ڪٿ مرڻ ڪو نہ آيو
پيار ڪنهن کي ڪرڻ ڪونہ آيو
ڪنهن کي اڳتي وڌڻ ڪونہ آيو
ڪنهن کي پنتي ورڻ ڪونہ آيو
بي حسابيون گهڙوليون پريون سين
موهہ جو مٽ پرڻ ڪونہ آيو
پاٽي پاٽي تريو هان ٻڏو هان

پر سُڪي تي ترڻ ڪونہ آيو
حسن پاٽي ۾ لوڻ عشق آهي
عاشقن کي ڳرڻ ڪونہ آيو
جهڙ جي ڇم ڇم سرابن ۾ ٿي وئي
پر اجايل هرڻ ڪونہ آيو
صرف چمين تي هيري چڏيو مون
پاڪرن ۾ پيرڻ ڪونہ آيو
صرف نعرا هنيا سون وفا جا
سر اڏيءَ تي ڌرڻ ڪونہ آيو

❊

يا مونسان پيار ڪرڻ جو نہ اهتمام ڪجانءِ
ڪرين تہ روز ملڻ جو بہ انتظام ڪجانءِ
سچي جهان کي آزاديون عزيز آهن
نڪي غلام ٿجانءِ ۽ نہ ڪو غلام ڪجانءِ

عجب قسم جو انداز ۽ ادا ٿو رکين
وري نهار اِڳي جان وري سلام ڪجانءِ
سدائين پيار محبت جو احترام ڪجانءِ
نہ ڪنهن بہ شخص سان نفرت زده ڪلام ڪجانءِ
ٿئي جو آدم و حوا سان خون جو رشتو
خلوص ،اُنس ۽ انسانيت ۾ نام ڪجانءِ
جي پنهنجي عشق جو پرچم بلند رکڻو ٿئي
وفا سدائين حَسينن جو احترام ڪجانءِ

❊

ڪي مصور جي خيالن وانگر
ڪي شرابن جي پيالن وانگر
ڪي جوابن ۾ سوالن وانگر
ڪي حوالن ۾ مثالن وانگر
زلف ۽ رخسار لڳن ٿا مون کي
من ! انڌيرن ۾ اجالن وانگر
تنهنجا سپ ٿهڪ تعارف جهڙا

منهنجا سپ لڙڪ حوالن وانگر
تنهنجي وڇڙڻ جي نتيجن جو قسم
زيست ڏورن ۾ پلالن وانگر
ڏن جي اونده ۾ وفا گم ٿي ويو
هو محبت جي اجالن وانگر

❊

ارشاد لڳي چوري تعميل لڳي چوري
عورت جي تصور جي تڪميل لڳي چوري
شب رنگ لباسيءَ مان نڪتو جو بدن پورو
پر نور لڳو ڪمرو قنديل لڳي چوري
ظاهر ۾ حسين آهي باطن ۾ ذهين آهي
وئي منهنجي طبيعت تي جڻ سيل لڳي چوري
غيرن سان ڏسي نچندي ڪلبن مان پچي آيس
توهين لڳي عادت تذليل لڳي چوري
چهرو به چنڊ جهڙو ۽ جنگهون به چمڻ جهڙيون
سڪ شوق ۽ چاهت جي تڪميل لڳي چوري
بي داغ حسين آهي لاريب حسين آهي
هن حسن دو عالم جي تشڪيل لڳي چوري
درياهه شڪن جذبا ,طوفان شڪن سوچون
ڪردار ۾ سهڻيءَ جي تمثيل لڳي چوري

❊

پورا آهيون ڪارا آهيون
توتي متجڻ وارا آهيون
پوءِ ڪٽي اونده ۾ قاتل
ليڪن چنڊ ستارا آهيون
پنبڻين جا چا بند جهليندا
دل دريا جا گهارا آهيون
کوٽن سان دل قاتي آهي
کوٽي قسمت وارا اهيون
نازڪ جسمن جي ڪمزوري

پوئين رات جا پارا آهيون
ڏکا ٿيلها پار اسان جا
چاهت جي گهر وارا آهيون
ڪيسين هلندي سينو تاڻي
سانوڻ جا وسڪارا آهيون

❋

ڪا پڌڻ آئي ، ڪا ترڻ آئي
ڪا جيئڻ آئي ،ڪا مرڻ آئي
پنهنجي ترڪڻ ۾ ٿي پئي ترڪي
تڙ تان پاڻي جڏهن ڀرڻ آئي
چٽنگ وانگر دکي جي سيني ۾
آهہَ ڀنيت جيان ٻرڻ آئي
ويڙهيل نانگ جان ڪري جُوڙو
سر اڏيءَ تي وري ڏرڻ آئي
ذائقو ذائقو پڌائي ٿو
ڪا رڏڻ آئي ڪا تَرڻ آئي
ڪيتري مهربان آهي وفا
هر ملاقات خود ڪرڻ آئي

❋

ياد آهيان ،نڪي پلايل هان
تنهنجي سوچن جي زد ۾ آيل هان
گل بہ هٽجان نہ طيش ۾ مالهڻ
آءُ حد کان وڌيڪ گهايل هان
تنهنجر ڳولا ٿي مون کي ڳوليندي
تنهنجي ڳولا جو ٿي وڃايل هان
سي ٿي هٿ گل ڪندام طوفانو
جن هٿن ساڻ مان جلايل هان

ڪوئي طوفان نہ گُل ڪري سگهندو
تنهنجي هٿ جو صنم جلايل هان
ڪيئن مِلان ڪنهن بہ موڙ تي توسان

تنهنجي هر راهہ تان هتايل هان
امتحان امتحان شاهد آ
هر طريقي سان آزمايل هان
آهيان فڪر حُسين جو حامي
ڪربلا ڪان وٽي ستايل هان
بلب آهيان مگر فيوز ٿيل
ديپ آهيان مگر وسايل هان
ڏُک هڪڙو،سڄو سمونڊ لڳي
ڏس وفا ڪيترو اجايل هان

*

سنڌ جي آب وهوا
جنت الفردوس چا

ڪو غزل جي ابتدا
ڪو غزل جي انتها

تون جو آهين بي نقاب
ناهہ چنڊ اپريو تہ چا

دشت دل ،دريا اکيون
هيءَ پيلا ڪهڙو لقاء

مان سدائين منتظر
تون سدائين آسرا

ڪو يزيد ۽ ڪو حُسين
وقت دشتِ ڪربلا

تون ۽ مان ائين پاڻ ۾
جيئن بندو ۽ خدا

جيئن گهر واري ڪنيز
جيئن راڻي داشتا

ٻوڏ ۾ ٻيڙيون ٽٽل
هاڻ ڪيئن ڪريون وفا

❊

نہ تنهنجو ڏينهن اسان جو ،نہ تنهنجي رات پرين
اسان جي لاءِ سڄي آهہ ڪائنات پرين
نہ پاڻ ”پاڻ“ رهين ۽ مونکي ”مان“ سمجهين
وِڇي ڏسين جي ڪڏهن منهنجي دل ۾ جهات پرين
جڏهن نظر پيو تصويرِ فتح جو ٻيو رخ
روئي پياسين زماني کي ڏيئي مات پرين
ڪري ها عرش تان تحت الثريٰ ۾ ڪاٿي مگر
ٻڌي سگهيو نہ زمانو اسان جي بات پرين
خدا جي فڪر سان گويا ڪري بغاوت ٿو
رکي ٿو ذهن ۾ جيڪو بہ ڇوت ڇات پرين
سدائين حسن رهيو آ وفا جي پيش نظر
نہ ڪنهن کان قوم پڇيم ۽ نہ ڪنهن کان ذات پرين

❊

ڏسان ٿو هيءَ ڪمال پيو ڪمال جي ڪمال جان
لڳي ٿو چنڊ جو جمال چنڊ جي جمال جان
سخيءَ جي ڪُڇ رويءَ جيان خدا جي اشتعال جان
اسان جي زندگي آ ڪنهن فقير جي سوال جان
اسان ڪانپوڙِ هر طرف انڌير ئي انڌير آ
اسان جو انتقال ،روشنيءَ جي انتقال جان
پيئان ٿو لڙڪ مان جڏهن غريب ۽ يتيم جا
ٺري پوي ٿي هر خطا بهشت جي خيال جان
عجب ۾ ٿو وجهي ڇڏي تضاد ڏينهن رات جو
ڪڏهن لڳين جنوب جان ،ڪڏهن لڳين شمال جان
الاءِ ڪنهن ڪنور دل ڳيس هي دشمني وفا

ٻري وئي گاسليٽ جان ,سڙي وئي پلال جان
بي عيب بدن تنهنجو,سڊول بدن تنهنجو
ناياب بدن تنهنجو انمول بدن تنهنجو
ڇا روح جو عالم آ ڇا جسم جو عالم آ
هڪ حُسن حقيقت آ هي ڊول بدن تنهنجو
افسوس جو عالم آ افسوس ڪرڻ گهرجي
سڀ ڪنهن جي اکيان جهليل جڻ جهول بدن تنهنجو
روڊن تي هُيو جيڪو گهر ۾ بہ نٿو ياسي
پردي کي سبق آ هيءُ رول بدن تنهنجو
ڪافر بہ ڪري وهوا ,مومن بہ ڪري وهوا
ڇا حسن ۽ محبت جو ماحول بدن تنهنجو
سنسار جي هلچل ۾ خيرات جان لڳو مون کي
سنسان بدن تنهنجو پُر هول بدن تنهنجو
هر عرش تي اُڏران پيو هر فرش تي اسهان پيو
ميلاپ جي ميلي ۾ چوڏول بدن تنهنجو
اي شهرت محبوبي قربان وفا توتان
سچ سونهن جي عالم ۾ چوپول بدن تنهنجو

❊

نپ وچين ٿو ماريندو
توڏي ڪير نهاريندو
ڏياري ۾ ڪو ديپ بدن
گڏجي ڏيئا ٻاريندو
توڪان وچڙي خُلد ۾ پي
مشڪل ڪير گذاريندو
ناڪو ٿو انسان لڳي
پاڻ ٻڏي پي تاريندو
ڊلجي وئي آ رات مگر
پنهنجو واعدو پاريندو
جيسين حسن سلامت آ
همت عشق نہ هاريندو
سوري تي پي سچ وفا

ڪوڙن ڪي للڪاريندو

❊

بت جي آڏو جهڪائي ڇڏيو تو
مونکي ڪافر بنائي ڇڏيو تو
تيز نظرن سان گهائي ڇڏيو تو
دل جو ڦٽ ڦٽ دکائي ڇڏيو تو
يادگيريون ۽ خواب ٽيا
واقعي جيئن ڀلائي ڇڏيو تو
حسن چاهي ٿو حسن جي تعريف
واهه جو گُر ٻڌائي ڇڏيو تو
وصل جا وڻ وڃي ويا آهن
اهڙو پاسو ورائي ڇڏيو تو
همسفر ٿي مٿي وئين رستا
قافلن کي لڄائي ڇڏيو تو

منهنجو سڀ ڪجهه اهو رهيو اي وفا
پنهنجو سڀ ڪجهه مٽائي ڇڏيو تو

❊

ڇا صحرا درياهه ڇا
ڏکيا رستا پيار جا
عورت ناهين غالبن
سڀ ڪي ڪوڙا آسر
آئي رات سهاڳ جي
ڳاڙها ڪپڙا ڪنوار جا
او! آواره ڇوڪري
ڏکيا لڳندئي ڇوڪرا
روح نه جسمن ۾ ملن
خالي کوکا ڇا ڪبا
مستقبل تاريڪ ٿئي
او هرجائي بيوفا

چو ٿين رولين حسن کي
پيار ٿئي ڏک ڏاڪڙا
ڪير نہ ڄاڻي دوستي
مطلب جا سڀ رابطا
مسجد مندر ۾ وفا
تنهنجا جلوا ساڳيا

❊

ڪلي زخمن کي ٽڙڪائي روئي پيو
انهيءَ غلطي تي پڇتائي روئي پيو
اڇي رسمن رواجن جي رڇن ۾
مڇيءَ جان خود کي ڦاسائي روئي پيو
ڏنم ڪلهہ رات هرجائي جي حالت
پتين سان جام ٽڪرائي روئي پيو
قبولي لڙڪ مجرائي تبسم
ڪوئي تڙپي ۽ تڙپائي روئي پيو
سموري زندگيءَ جو ماحصل هو
مگر هڪ رات ترسائي روئي پيو
رکي رشتا ۽ ناتا هر بشر سان
بدن جي پُل تي شرمائي روئي پيو
نہ منهنجو ٿيو نڪو سنسار جو ٿي
ٻنهي ڌرين کي ٺڪرائي روئي پيو
وفا انسان جي عظمت تي سوچي
ڳلي هر شخص کي لائي روئي پيو

❊

ٻانهون وڏا ۽ مون ڏي
ٻاڪر وراءِ مون ڏي
لڙڪن سان تر وهاٽو
جهاتي تہ پاءِ مونڏي
ڄڻ پاڻ سان ستل آن
پاسو وراءِ مونڏي
سڪ مان چمڻ گهران ٿو

هتڙا وڏاءِ مونڏي
تر آهيان رحمتن جو
سانوڻ وساءِ مونڏي
هي نيڻ پيي اکين تي
دل پيي جهڪاءِ مونڏي
وهنجاريائين هٿ سان
صابڻ وڏاءِ مونڏي

❊

لئون لڳائي ڏسو
پوءِ پلائي ڏسو
پيار چو پيار آ
آزمائي ڏسو
ڪو نہ مليو وري
موڪلائي ڏسو
ناهيان ڪچو گهڙو
پل وجائي ڏسو
لڙڪ ڪيئن تا لڳن
مُنهن ورائي ڏسو
فصل گُل تي پوان
مسڪرائي ڏسو
ديپ آهيان وفا
پل جلائي ڏسو

❊

ڪوئلن جي ٻُڌي ڪُو ڪُو
من جو ڳيرو ڪرڻ لڳو گهو گهو
ائين تنهنجي تلاش ۾ عاشق
جيئن سرابن ۾ تشنہ لب آ هُو
آئون آدم خدا تلاش ڪري
آهہ انسان جلوه گر هر سُو
آئون پن چڻ جو زرد پن آهيان
هُو گلفام، گلبدن، گُل رو

صرف چهرا مٽيل سٽيل آهن
فطرتن جهڙو هيءُ تهڙو هُو
گهٽ ۾ گهٽ منهنجي دل وٽان ناهي
تنهنجي هيءُ بُود وباش رنگِ نُو
”صنف نازڪ“جي نيٽ معني چا
ڪانه عورت وٽي ڪرخت گُلو
يا شرابي ٿي يا نمازي ٿي
مُنڪدا هي ٿئي مسجدون ٿئي هُو
جيئن گُل گُل سان دوستي ٿئي وفا
تومان هر گُل جي ٿي اچي خوشبو

❊

نڪي پنهنجو نڪي پرائو هين
ڪيئن آيو هين ڪيئن ڇائو هين
نيٺ ڪنهن درد جي دوا آهن
ڪنهن سان نهڪر نہ ڪنهن سان هائو هين
هيترن سانوڻن ۾ پافسوس
نہ ڦتو اهين ۽ نہ سائو هين
جسم پاڙي جي اٽ جهڙو ٿئي
هر ضرورت جي لئہ ڪجائو هين
هر طرف جي هوا سان گڏ آهين
جيئن صنم ڪاغذن جي ناءُ هين
بند ڪر علم جا ڪتاب وفا
جاهلن جي نگر ۾ ڇائو هين

❊

جيڪڏهن شعر تو نزول ٿئي
پوءِ شاعر بہ تو رسول ٿئي
هر ملاقات جو قسم آهي
هِجر تو وصل جو حصول ٿئي
مون کي شربت بہ تو لڳي هاٽي
جيئن تہ ڪو زهر جو حلول ٿئي
دل ڏيڻ ۽ وٺڻ ڪانپوءِ صنم

تو روئڻ ۾ پڻ فضول ٿئي
مُنهن لهي ٿا وڃن گلابن جا
حسن جنهن وقت تو ملول ٿئي
ڪار بنگلو نصيب ۾ ڪونهي
صرف دل آ صنم قبول ٿئي
هر طرف ڏوهه لڳا پيا آهن
پر وفا ڪير بي اصول ٿئي

❊

زندگي ايترو ستايو آ
موت ئي سمجهه ۾ نه آيو
پيا به جڳ ۾ هزار غم آهن
سور تنهنجو مگر سوايو آ
ساري جڳ جا معاشقا شاهد
عشق ئي حسن کي وڌايو آ
يادگارن ۾ تو شمار ٿئي
جنهن سچي پيار سان نڀايو آ
قابلِ فخر فلسفو آهي
آءُ هن جوءِ هو پرايو آ
تون ستم آهين آءُ رحم آهيان
تو رئاريو آ مون کلايو آ
عقل جو فلسفو اچا تائين
عشق کي سمجهه ۾ نه آيو آ
زندگي ڪيئن سڪون سان گذري
جڳ منافق، وفا وتايو آ

❊

اڄ ڪير ڪونه ايندو اڪيلا سمهي پئو
نه ئي ساڻ ڪير نيندو اڪيلا سمهي پئو
اڄ شهر ۾ سماج جو راڪاس پيو ڦري
اڄ ڪجهه به ڪونه ٿيندو اڪيلا سمهي پئو
پيءُ ماءُ يار مٽس ۾ پيا گهر ڏٽي ستل
سڀ ڪنهن کي ڪيئن ڪٽيندو اڪيلا سمهي پئو

شادي رئيس شهر جي سيني کي نينڊ آ
ڪوئي نہ ايندو ويندو اڪيلا سمهي پئو
اڄ عيد رات آهي ۽ سڳهرن جي رات آ
ڪو وقت ڪونہ ڏيندو اڪيلا سمهي پئو
نامهربان دور ۾ مطلب جي ديس ۾
ڪو فڪر ڪيئن مٽيندو اڪيلا سمهي پئو
جا قتل جي سزا آ اُها وصل جي سزا
ڪو زهر ڪيئن چٽيندو اڪيلا سمهي پئو
گهوٽن جي ياڪرن ۾ ڪنوارون ستل وفا
ڪو ڪنهن کي ڪيئن چڏيندو اڪيلا سمهي پئو

❊

تو روئين ڪجھ وڃايو ٿئي شايد
ڪنهن کي صدمو رسايو ٿئي شايد
هيڏي ساري جهان ۾ تنها
سمجھ ۾ ڪجھ نہ آيو ٿئي شايد
صرف سڪيو آن ڪنهن کي پرچائڻ
ڪنهن کان پرچڻ مگر نہ آيو ٿئي شايد
مون تي ڪجھ پي نٿو نثار ڪرين
پنهنجو سڀ ڪجھ پرايو ٿئي شايد
لڙڪ چمڪن پيا ستارن جان
پاڻين کي ڪلايو ٿئي شايد
نيڻ بيهي رهيا جنازن جان
دل کي پٿر بڻايو ٿئي شايد
ٻاھ ڀُر کي لڳي وئي آهي
اوٺ ۾ مسڪرايو ٿئي شايد
حسن پڇتاءُ جو شڪار اٿئي
عشق کي آزمايو ٿئي شايد
تنهنجي ڪانگن مان ٿو ٿئي محسوس
مونکي ٻيهر گهرايو ٿئي شايد
گُل پٿر تيل پري زاديون
ڪوئي جادو هلايو ٿئي شايد

دوستن جي وفا گلا تو ڪرين
دشمنن ورغلايو تئي شايد

❋

هر نظاري ڪي نهاريون تنها
ڪيترو وقت گذاريون تنها
روڊ تي گهر ۾ دريون درڪليل
آئينا ڪيئن اجاريون پيا
گڏ هجين ها تہ هئي گنجائش
ڪيئن دنيا ڏي نهاريوو تنها
سخت مجبور تڙن تي آهن
وصل جي آس ۾ ناريون تنها
يار ڪوڙيءَ ڪي ٺي گهمري آ
ڪيئن سنسار سڏاريون تنها
عشق جو ديوتا شايد پيو چڙي
تو ڏسان پوريون ۾ ڪاريون تنها
گل پٽڻ لاءِ سجو شهر وفا
باغ جو گند ٻهاريون تنها

❋

پاڻ سان جو نہ جالي سگهي
ڪيئن ٻئي ڪي سنڀالي سگهي
سو ڪري ڪيئن عياشيون
پيٽ جو پي نہ پالي سگهي
موت ڪان اڳ مرڻ عاشقي
ڪير سوچي خيالي سگهي
ڪو تہ عنوان مون ڪي ڏئي
ڪنهن تہ سانچي ۾ ڍالي سگهي
تنهنجي زلفن جي برهم گهٽا
جام ڪيئن ڪو اڇالي سگهي
هر طرف حسن جون حيرتون
ڪيئن ڪو خود ڪي سنڀالي سگهي
آهہ سڀ جي حوالي وفا

ڪيئن تي منهنجي نالي سگهي

❊

پيار جو پڇتاءُ حيرانيءَ جيان
دل جي حالت تي نظرثانيءَ جيان
منهنجي قسمت جون پريشانيون صنم
تنهنجي زلفن جي پريشانيءَ جيان
دل ڪٽي ڳوڙها هٿن تي ويو چڙي
ڪو ڪلي معصوم ناداني جيان
لڙڪ منهنجا تنهنجي رخسارن مٿان
سنگ مرر تي ٽتل ڳانيءَ جيان
موت چانيل آهي هر اميد تي
زندگي ڪوڏر جيان ڪانيءَ جيان
پيٽ رينگٽ ڪان سوا ڪجھ پي نہ آ
بک ۾ هر شيءِ لڳي ماني جيان
تنهنجي پرچڻ تي وفا جي ڪيفيت
بي سبب وچڙڻ تي حيرانيءَ جيان

❊

اکين پور نہ ٿيندو ڪر
دل کان دور نہ ٿيندو ڪر
مان سرڪاري عاشق هان
هفتي هفتي ايندو ڪر
پنهنجي يارن ٻارن ۾
مون کي ساڻ نہ نيندو ڪر
عاشق ڪک پي ڪونہ سهي
ايڏا ڏنپ نہ ڏيندو ڪر
جنهن سان پي ڪر پيار مگر
گهر جو خرچ پريندو ڪر
سپ ڪو حاتم ناهہ وفا
سوچي جهول جهليندو ڪر

❊

چڙهي وئي آ چتين تي جام وانگر

وتان ٽڙندو ٽوٽڙيل گام وانگر
حسينہ حسرت ناڪام وانگر
وٽي ٽي شور ۽ گهرام وانگر
وتو دنيا ڪان مون هرچيز ڏيئي
ڏنو مون کي دنيا انعام وانگر
محبت صلح امن ۽ آشتي جان
۽ نفرت بي سبب سنگهرام وانگر
ويو آن تون جڏهن ڪان هٿ ڇڏائي
وتان ٿو مان خيالِ خام وانگر
ملي ويو ڪو پريشانين جي بر ۾
هميشہ جي سڪون آرام وانگر
لڳي ٿو هجرِ شب پي ڪربلا جان
۽ آهي هر گهڙي ماتام وانگر
قدامت تي ڪري جدت جو ميڪ اپ
ڏکيو هان جرم ۽ الزام وانگر

❊

ٿيون ڪنهن جا ڪوئي ڪنهن جو نہ آهي
وتون تنها ڪوئي ڪنهن جو نہ آهي
سفر ۾ هيڪلي سسئي رلي وئي
چون صحرا ڪوئي ڪنهن جو نہ آهي
ڏسون ٿا پيا ڪوئي ڪنهن جو نہ آهي
ٻڌون ٿا پيا ڪوئي ڪنهن جو نہ آهي
ٿئي مطلب پرستيءَ کان متاثر
سيئي رشتا ڪوئي ڪنهن جو نہ آهي
جڏهن سهٽي وفا ساري ٻڏي وئي
چيو دريا ڪوئي ڪنهن جو نہ آهي

❊

زندگي فڪر خام ڇا ڪريون
خود ڪشي پي حرام ڇا ڪريون
ڳالهہ اڳتي وڌي تہ لطف اچي
صرف تنهنجو سلام ڇا ڪريون

پيٽ هر فڪر تي مسلط آ
هيءُ حلال و حرام ڇا ڪريون
مئڪدن ٻت ڪدن ۾ خوش آهيون
مسجدن ۾ قيام ڇا ڪريون
باھ ۾ گل وجهڻ ستم آهي
ظالمن کي سلام ڇا ڪريون
نہ پيارڻ نڪو پيئڻ ٿو اچي
هٿڪِ ظرفِ جام ڇا ڪريون
مئڪشن جو وضو شرابن سان
مئڪشي پيش امام ڇا ڪريون
تون اکيون ئي نٿو ملائين وفا
تو سان دل جو ڪلام ڇا ڪريون

❊

بي سبب بي خطا جدا تي وئي
نوجواني وڏي سزا تي وئي
منهنجي ڪمري جو زيب و زينت هئي
تلخ ماحول کان خفا تي وئي
چنڊ تي پئي جو مون چميو چهرو
ڳت چمڻ سان سيهہ گهٽا تي وئي
هن کي ڇڏيم جو بيوفا نڪتي
جيڪڏهن هي بہ بيوفا تي وئي
آءِ مشتاق مان وفا تي ويس
هوءَ عورت منجهان خدا تي وئي
هن ۾ حيرت جي ڪهڙي ڳالهہ آهي
مان وفا هس مون کي وفا تي وئي

❊

هٿ ڇڏائي نہ رو ڪلي مون سان
پٺ ورائي نہ رو ڪلي مون سان
مونکي سڪ جي صليب تي چاڙهي
هڙ وڄائي نہ رو ڪلي مون سان
دل جو قاسڻ بہ راند سمجهين ٿو

پيچ پائي نہ رو ڪلي مون سان
پنهنجي هٿ ساڻ منهنجو آڪيرو
خود جلائي نہ رو ڪلي مون سان
منهنجا زيور لباس ۽ ميڪ اپ
سڀ مٽائي نہ رو ڪلي مون سان
شامل حال ڪر وفا ڪي پي
منهن لڪائي نہ رو ڪلي مون سان

❊

زلف پهتا جڏهن ڪمر تائين
چاڻ ٿي وئي نظر نظر تائين
نہ تون آئين نہ انتظار ڪٿو
ديپ جلندا رهيا سحر تائين
پيار پاري وٺون لڪي چوري
آهہ دنيا رڪيل خبر تائين
هر بدن ڪي سٽي ڪتاب جيان
مون پڙهيو زير ۽ زبر تائين
جسم جو قدر پر جوانيءَ ۾
آهہ گدري جو لطف ڳر تائين
روح پهچي ويو تصور ۾
تنهنجي ڪنواري بدن تائين
سڪ ۾ صبر ڪو نہ ٿيندو آ
انتظار آهہ تنهنجي در تائين

❊

صبا جان گهلي پئي
۽ بو جان رلي پئي
لچي وير پئي ڪا
ڪا چولي چلي پئي
ڪا پڻ چڙ جواني
پنن جان رلي پئي
ڪو در بند ٿئي پيو
ڪا ڪڙڪي کلي پئي

وفا هُل وانگر
نگر ۾ هلي پئي

❊

جسم جي پيار کي بقا ناهي
روح جي ربط کي فنا ناهي
ڪنهن بہ شهڪار کي بقا ناهي
ڪابہ تخليق ديرپا ناهي
حسن لئہ عشق لازمي آهي
ٻي ڪا هن درد جي دوا ناهي
ٻن منتن ڪانپوءِ تلاش نئين
جسم جي دوستي بہ ڇاناهي
ائين لڳي ٿو ڏسي زماني کي
جيئن ڪٿي ٻي رهيو خدا ناهي
ڪک پن رک ڪري ڇڏڻ وارا
پوءِ بہ توکان خفا ناهي
شاعرن جو مٿو خراب آهي
زلف ڪو نانگ يا بلا ناهي
سڀ ڏيئا تو ڪرڻ گهران روشن
منهنجي حق ۾ مگر هوا ناهي
آهہ محتاج تنهنجي سونهن سندو
شاهہ آهي ڪٿي گدا ناهي
سو محبت ڪٿي ڪري سگهندو
جنهن بہ انسان ۾ وفا ناهي

❊

حسن جي معيار جي تحريڪ هان
پيار ناهيان پيار جي تحريڪ هان
مسئلن جو حل جهالت وت ڪٿي
علم جو اسرار جي تحريڪ هان
دوستي ۽ پيار هر انسان سان
فطرتي ڪردار جي تحريڪ هان
آهيان پن ڇڻ ۾ بہ فصل گُل جيان

عظمت گلزار جي تحريڪ هان
ننڊ ۾ پيي ٿيون رهن اکيون ڪليل
ديد بيدار جي تحريڪ هان
چار ديواري ۽ چادر ڪان پڇو
حسن پرده دار جي تحريڪ هان
مسجدن ۽ مندرن ۾ پيي پيئان
مئڪدي مئخوار جي تحريڪ هان
مقتلن ۾ سچ جا نعرا وفا
فڪر پائدار جي تحريڪ هان

❊

تيز نظرن سان وار شاديءَ ۾
ويو ڪري دلفگار شاديءَ ۾
منهنجي چاهت جو چا بلو ٿيندو
سڀ ڪو توتي نثار شاديءَ ۾
ڪنوار ڪان پي وڌيڪ سهڻو هو
حسن جو شاهڪار شاديءَ ۾
تي ويو شادين جا گيت ٻڌي
تجربو شرمسار شاديءَ ۾
ڪنوار ڪان اڳ ۾ ڪنوار ثابت ٿيو
پيار جو اعتبار شاديءَ ۾
مونا ليزا جو بيو جنم پئي لڳو
هڪ تبسم شعار شاديءَ ۾
عضوي عضوي ۾ رنگ ۽ خوشبو
ڪو سراپا بهار شاديءَ ۾
هُو بهو پئي لڳو وفا مون کي
حسن جو اشتهار شاديءَ ۾

❊

اکيون دل ڪان پڇي آيون
گلي مل پيار پرچايون
رسڻ وارا بچائي وٺ
وڃهن ماري نہ تنهايون

ڪٿي اوسار لاشن تي
ڪٿي شادين ۾ شهنايون
اسان جي عشق سان شادي
اسان جو ڏاج رسوايون
تہ سمجهي ظلم چا آهي
اچو ظالم کي تڙپايون
خوشين جا گيت وسري ويا
غمن کي ڪيئن سرچايون
ستو پيو آهہ هر ماڻهو
ڪڙو ڪنهن گهر جو کڙڪايون
وفا لئہ جامَ محفل ۾
حسيناڻون ڪٽي آيون

*

زندگي آهين روز ايندي ڪر
۽ نئين سر جياري ويندي ڪر
تنهنجي معصوميت جو خير هجي
بي سبب گاريون نہ ڏيندي ڪر
مان فقط تنهنجو روح بت آهيان
مونکي سرتين ۾ ڪين نيندي ڪر
مان ڏسان صرف بيو نہ ڪير ڏسي
اهڙي انداز سان تڪيندي ڪر
تو ۾ تحليل ٿي چڪي آهيان
سوچي سمجهي تہ منهن مٽيندي ڪر
حسن وارن جي غسل جو پاڻي
عاشقي شوق سان پريندي ڪر
ڪافي مجبور آهہ عورت پر
چاڻي واٽي جدا نہ ٿيندي ڪر

*

جو ڏنم ڪالهہ آخري بس ۾
ويو چيپي آهہ منهنجي نس نس ۾
وقت جي فيصلي تي سست نہ ٿي

مان ٻڏل آهيان توسان رس ڪس ۾
ائين ٻئي سان ڪندين تہ ڳل پوندئي
ڏوهہ ڪنهن جو هو پيار جي بس ۾
راز سمجهي وڃين تہ غور ڪرين
چور ڪيل آهہ پيش ۽ پس ۾
همسفر ڪيئن چئي سگهان توکي
منهنجو پيرن تي زور تون بس ۾
توکي خط تو لکان اي لال پري
خون لڙڪن سندو ڳڏي مس ۾
پاڻ تي ڪر وفا نظر ثاني
سارو جڳ فائدي ۾ تون ڪس ۾

❊

هجر ڪشتن ۽ ڪشالن وانگر
لڙڪ ساوڻ جي حوالي وانگر
ڪي اجالن ۾ انڌيرن جهڙا
ڪي انڌيرن ۾ اجالن وانگر
وصل جي رات ۽ ساحر عُضوا
جسم جادوءَ جي ڪمالن وانگر
ماٺ جان ماٺ لڳو پيو آهي
نہ جوابن نہ سوالن وانگر
دل ۾ توساڻ ملڻ جا اڌما
ڪچ بالغ جي خيالن وانگر
تون نڪو مرڪ نڪو لڙڪ صنم
نہ وڇوڙن ،نہ وصالن وانگر
حسن دولت جي ترازوءَ ۾ پيل
پيار جي پرک دلالن وانگر
نہ ڪلي تو نہ تتي تو ڪنهن کان
ويو لڳي ذهن کي تالن وانگر
مئڪدو شام نئين دونس وفا
نيڻ چلڪن ٿا پيالن وانگر

❊

سڄي دنيا منجهان تڙجي ويو هان
جڏهن کان قرب ۾ ڪڙجي ويو هان
مان اڻ گهڙيل هيس ڪنهن ڪاٺ وانگر
محبت جي هٿان گهڙجي ويو هان
نه تو عزت سان ويهاري ڪوئي پي
جڏهن کان تو وٽان تڙجي ويو هان
ڇڪي ٿو عقل اولهه عشق اوڀر
مان هن ڇڪتاڻ مان اڙجي ويو هان
سدائين پيار جي ميدان اندر
لڳائي بازي سر ڏڙ ج ويو هان
مٿو اڪري ۾ هٿ سنسار مُهري
وفا سارين جيان ڇڙجي ويو هان

*

زماني کان ڪري تنها ڏنو ٿئي
نوان ماڻهو اسان ۾ چا ڏنو ٿئي
جڏهن پي پاڻ کان تنها ڏنو ٿئي
رڳو چارا رڳو رستا ڏنو ٿئي
سڄو سنسار ئي ڇيارو لڳي تو
جڏهن کان پيار سان پيارا ڏنو ٿئي
ڏنو معشوق هوندو ستر ۾ تو
مگر عاشق سدا رسوا ڏنو ٿئي
جڏهن پي توسان گڏ مون کي ڏنو ويو
بدن منهنجو ٿيل ٽڪرا ڏنو ٿئي
محبت جا وفا ڪئي روپ آهن
ڪٿي دريا ڪٿي صحرا ڏنو ٿئي

*

ورق ورندا وصال جا آخر
ڏينهن ويندا ملال جا آخر
حالتن جي دباءَ ۾ ماڻهو
ٿي ويا هڪ خيال جا آخر
منصفن ۾ ورهائجي ويندا

نوٽ چوريءَ جي مال جا آخر
جو بہ حد ڪمال تي پهتو
ڏينهن ڏسندو زوال جا آخر
روز آتش فشان ملاقاتون
لول سڙندا پلال جا آخر
بادشاهن ڪي بہ مهانگا پيا
ڏينهن جاهہ و جلال جا آخر
نيٺ صبر وفا تي غور ڪندا
ظلم تنهنجي جمال جا آخر

❊

تنهنجي در تي وري نہ ويندا سين
توڪان وڇڙي مري نہ ويندا سين
تنهنجو نعم البدل پلي نہ ملي
توڏي حور ۽ پري نہ ويندا سين
مئہ تہ تعمير زندگي آهي
مئہ پيئڻ سان ڪري نہ ويندا سين
تون پلي پنهنجو پاڻ ڳولي وٺ
تيسيتائين ٻري نہ ويندا سين
عمر پر تنهنجو انتظار ڪيو
لاش ناهيون ڳري نہ ويندا سين
گاهہ ناهين تون ڍور اساناهيون
ڊڄ نہ توکي چري نہ ويندا سين
اي وفا ڪشتيون اکين سان ڏسي
ڪنهن ڪناري تري نہ ويندا سين

❊

خدا تي ويو ڪو
فنا تي ويو ڪو
قسم بندگيءَ جو
خدا تي ويو ڪو
جوانيءَ جو ڪاڙهو
هوا تي ويو ڪو

ڏئي بددعائون
دعا تي ويو ڪو
هي در در ۾ جهاتيون
گدا تي ويو ڪو
خموشيءَ ڪان ڪک تي
صدا تي ويو ڪو
سون نهڪرن ۾ تہ
بہ ها تي ويو ڪو
بدن جي قفس مان
رِها تي ويو ڪو
وفا تہ لا دوا هو
شفا تي ويو ڪو

*

ياد پري جا آيا ڙي
اکين پنک پسايا ڙي
مرڪي مرڪي موتي ويو
نڪتا لڙڪ اجايا ڙي
اپ ۾ ڌرتي رقص ڪيو
اهڙا گيت مون ڳايا ڙي
واهڻ وستيون مست مگن
ٿر تي بادل ڇايا ڙي
سسئي وٺي پرواز ڪري
تو چوا ٿ هشايا ڙي
جيون جو احساس وفا
مانهو ڏسجن سايا ڙي

*

توکان سواءِ ڪنهن سان محبت نٿو ڪيان
مان ڪنهن ٻئي خدا جي عبادت نٿو ڪيان
مونتي بہ هڪ جڻي تي ڪري ڪونہ اڪتفا
ڪنهن هڪ جڻيءَ تي مان بہ قناعت نٿو ڪيان
ڪنهن سان رعايتن جو سوال ئي نٿو اٿي

مان پاڻ سان ٻه جڏهن رعايت نٿو ڪيان
اڪ اڪ جي آ شناس ۾ دل دل جو پاس آ
اي دوست صرف توسان محبت نٿو ڪيان
انسان آهيان پيار ٻه انسان سان ڪندس
محسوس ڪنهن پري جي ضرورت نٿو ڪيان
بي لوٿ آهي توسان عقيدت خدا خدا
جنت جي آسري تي عبادت نٿو ڪيان
مٿي هان منهنجو پيار آ مٿي سان تنهڪري
جنهن سان ڪيان ٿو پيار عنايت نٿو ڪيان

اوندهه منجهه اُجالو ٿئي
منهنجو پيار حوالو ٿئي
رسواين سان پالو ٿئي
غاشق منهنجو نالو ٿئي
شيشي جو احساس رکي
پٿر دل سان پالو ٿئي
منهنجي هٿ ۾ صرف قلم
جڳ جي هٿ ۾ پيالو ٿئي
پيئڻ وارن جو اپياس
جيون زهر پيالو ٿئي
هڪ چاٻيءَ سان ڪيئن کلين
ٻن پاسن کان تالو ٿئي
خود چوڏهين جو چنڊ لڳين
ڪن ۾ سونو والو ٿئي
مٽيءَ جي ٻهروپ وفا
ڪو سيد ڪو ٻالو ٿئي

❋

گُلن جي اوٽ ۾ بي چين گلبدن ڪوئي
ڪري قريب اچڻ جو پيو جتن ڪوئي
جڏهن کان وصل وڇوڙا چڏي ويو آهين

وطن ۾ پاڻ کي سمجهي ٿو بي وطن ڪوئي
لَهو لهان هٿن سان پروڻ پيرن سان
تلاش يار ۾ آهي چمن چمن ڪوئي
ويو بهار تہ گُلشن ۾ ائين رلي وياسين
رُلي ٿو جيئن خزان ۾ خزان جو پن ڪوئي
ملڻ جي رات سان سهڻو نياڻي ويو آهي
لڳو سموري حياتي سندو متن ڪوئي
جوان هن کي سدائين اگر ڏسڻ چاهي
پُڇي نہ عمر جو عورت کان سال وسن ڪوئي
نڪي ٿو راهہ وفا يار جي دو پٽي جي
شهيد دشتِ محبت ۾ بي ڪفن ڪوئي

*

توسان وڇڙڻ ملڻ اجايو آ
تنهنجو هر نظريو پرايو آ
اڳ ۾ سوچي وٺو محبت تي
پوءِ روئڻ پٽڻ اجايو آ
دل جو مالڪ تہ تي ويو آهي
پر اجا سمجهہ ۾ نہ آيو آ
پاڻ تي ڪر صنم نظر ثاني
مون تہ سوريءَ تي پي نيايو آ
جو مليو فطرتا جدا مليو
ڪنهن رئاريو آ ڪنهن کلايو آ
فصل گل ۾ ملي پيو روئي
مونکي پن چڻ ۾ جنهن کلايو آ
لڙڪ جيڪو بہ ۽ جتان بہ مليو
مون سرابن تي پئي وهايو آ
باقي رشتا بہ بي سبب ناهن
مون مگر پيار جو سڏايو آ
مون سهيلين ۾ تنهنجا پير چمي
آخري فيصلو ٻڌايو آ
باقي محفل ۾ ويو اچي هر شخص

جنهن لهء محفل هئي نه آيو آ
ڪوبه طوفان ڪو نه منهن ڏيندو
ديپ اهڙو وفا جلايو آ

*

عشق ڪان مختلف فلسفو عشق جو
ڪنهن کي شايد پنو ڪونه پيو عشق جو
آئينن جي حوالي ڪري پاڻ کي
حسن وارن ڪيو تذڪرو عشق جو
سنگساريءَ جو بي رحم عالم ڏسي
ٿي ويو هر بُرو هر پلو عشق جو
نيڻ ڪشتي جيان دل خزاني جيان
عشق تي تو ٿئي تبصرو عشق جو
ڪوئي مرٽو هجي ڪوئي پرٽو هجي
ذڪر ٿيندو رهي تو رڳو عشق جو
ڪجھ پڙهيس ڪجهه ڪڙهيس ڪجھ ٻڌم ڪجھ ڏٺم
آهه دنيا ۾ حامي نه ڪو عشق جو
جسم جادو ڪٽي روح سڀ ڪجھ وفا
آءُ معيار ڪيراين چو عشق جو

*

جهڙ ڦڙ تنهائي تون مان
پلپل سودائي تون مان
اڪ جي اوچائي تون مان
دل جي گهرائي تون مان
هر ماڻهوءَ سان پيار ڪيون
ڪيڏا هرجائي تون مان
ٻن نيڻن ۾ هڪ منظر
سڀ جا رت پائي تون مان
فصل گُل جان سيج وفا
رس ۾ شهنائي تون مان

*

سڀ ڪو پنهنجو پاڻ ٿو جاٽي هاٽي

دنيا پنهنجو پاڻ سنڀالي هاڻي
پنهنجي مرضيءَ جي اولاد جي ممتا
پاڻ جڻي ٿي پاڻ ئي پالي هاڻي
زلف کلي ويا مست اکين ڪر موڙيا
پيار فضا ۾ جام اڇالي هاڻي
منزل مقصود ڏئي چڏ مولا
تنگ ڪيو آ چالي چالي هاڻي
ڇهري ٿي ڇهرو ماڻهوءَ ۾ ماڻهو
ڪير سنڀالي دلبر خيالي هاڻي
وقت ۾ پئسو محبوبہ جي هٿ ۾
ڪير سچو گهر بار سنڀالي هاڻي
ڏنگڻ لئہ ماڻهو ئي وفا ڪافي آ
ڪويي جوڳي نانگ نہ پالي هاڻي

❈

دريا جو سڏايل دريا تي
بيٺا هون اجايل دريا تي
ٿي ويو قربان محبت تان
سهڻيءَ جو سڪايل دريا تي
دريا جو ڪُڙايل صحرا ۾
صحرا جو ستايل دريا تي
ڪيئن اچ سرابن جي لهندي
هر پائي آيل دريا تي
تڙ تڙ تي نپوڙي پيو ڪپڙا
سانوڻ جو پُسايل دريا تي
ڳولي تو ڪوئي ميهار وفا
سهڻيءَ ڪ وڃايل دريا تي

❈

اڻ لڀ ۾ البيليون اکيون
ٿي ويون نيٺ سهيليون اکيون
هر نعمت تان هٿ ڪڻي ويو
جنهن اکين سان ميليون اکيون

عالم جي هيڏي هل چل ۾
تنهنجون ڪيئن اڪيليون اکيون
بعضي ٻڻجي ويندليون آهن
اکين لاءِ پهيليون اکيون
نيڻن تي ٿيون سون مڻائن
چريون پيوڪ ڳهيليون اکيون
اکين جي ٿيون راهه نهارن
بر ۾ تپ اڪيليون اکيون
دلين آهن ٿوڙيون دليون
اکين آهن پيليون اکيون
اکين جا بهروپ وفا ڏس
ڪاٿيون اکيون چيليون اکيون
ايئن هڪ بُت جي حالت آ بتن ۾
هرڻ ڪوجيئن هجي قاتوڪتن ۾
نہ آيو آخري اسٽاپ ڪاٿي
وياسي خرچ ٿي پاڙن پتن ۾
هينئر هر ساز جو آواز آهن
اڳي هڪ فڪر هوندو هو متن ۾
محبت جي مئي هر مند ليڪن
ملڻ جي رُت چڱي آ رتن ۾
ڪمال معجزو آهي اسان جو
ڪئي ٿون روح جي پوڃا بتن ۾
ملڻ وڇڙڻ پيئڻ لازم بنهيءَ ۾
مان جيئن چائوهان رکيوهان گتن ۾
ڪنواري دل ۾ ور وارين جي ڳولا
وفا ڳولين ٿو اوجاڳا ستن ۾

❊

بدن ۾ جيسيتائين ساهه رهندو
اسان جو توسان چريو چاهه رهندو
نہ جيسين چنڊ ڪو همراهه رهندو
اسان جو هر قدم گمراهه رهندو

نہ ڪنهن مظلوم تي ڪو ظلم سهبو
نہ ڪنهن ظالم سان پنهنجو ناهہ رهندو
نہ جيسين وصل جي برسات ٿيندي
اميدن جو سڪل هر واهہ رهندو
يا مان رهندس يا منهنجو پيار رهندو
يا تون ۽ تنهنجو هيءُ ونواهہ رهندو
وٺي امرت ڪان قاتل زهر تائين
وفا جو تو ۾ هر ويساهہ رهندو
اهوئي جي رهيو نفرت جو عالم
وڃي انسان وٽ الله رهندو
اسان رولاڪ آهيون راتين جا
اسان وٽ ئي شعور ماهہ رهندو

❋

اهڙو ياڪر نہ پاءِ ماڻهن ۾
پنهنجي عزت بچاءِ ماڻهن ۾
تو ڪيو باءِ باءِ ماڻهن ۾
مان ڪيو هاءِ هاءِ ماڻهن ۾
پنهنجو ذاتي معاملو آهي
نہ مون کي آزماءِ ماڻهن ۾
گهر هلي راز جون ڪبيون ڳالهيون
دل جي اوگهڙ لڪاءِ ماڻهن ۾
ڪر نہ برسات پنهنجي جلون جي
ڇڏ نہ مونکي پساءُ ماڻهن ۾
ڪر ڏياريءَ ۾ پيار جو اعلان
مون سان ڏيئا جلاءِ ماڻهن ۾
نينهن جو ساز آءُ تو ڇيڙيان
سونهن کي تون نچاءِ ماڻهن ۾
هر طرف جنگ جو حراس وفا
امن جو گيت ڳاءِ ماڻهن ۾

❋

ڪير توکان سواءِ جي سگهندو

ايڏو ڪم ظرف ڪير تي سگهندو
هونءَ تہ ڪنهن شيءِ جو ڇيهہ ڪونهي ڪو
پوءِ بہ تو جهڙو ڪو نہ تي سگهندو
زهر ان کي ڏسي چو پيارو ٿا
جيڪو پنهنجن هٿن سان پي سگهندو
زير تڪميل چٽنگ جهڙو بدن
وقت تي مچ جان ٻري سگهندو
جنهن کي تنهنجي نظر جو تير لڳو
سو نڪو جي نڪو مري سگهندو
مونکي ڪهڙي خبر هئي ماٺهو
تي وفا حور ۽ پري سگهندو

❊

بهارن جي موسم گلستان ۾
لڳي تو گهمان تو پرستان ۾
زماني جون سڀ خوبيون گڏ ڪري
لکان تو غزل پيو سندس شان ۾
نہ ماڻهو ۾ ماڻهو نظر تو اچي
نہ انسان ڏسجي تو انسان ۾
پهر رات چوڏهينءَ جي واکا ڪري
ستل چنڊ منهنجي شبستان ۾
بهارون ائين گذاري چڏيئہ
رکيو گل نہ ٿئي ڪوبہ گلدان ۾
ڪوڪنهن جي ڪوڪنهن جي محبت پنيان
اسان ڪنهن جي حسرت نہ ارمان ۾
هي ڳوڙها هي سڏڪا هي قت هيءُ آءٌ
سڀيئي آجياٽو سندء شان ۾
محبت ۾ آهي نہ جنهن جو يقين
وفا آهہ شڪ تنهن جي ايمان ۾

❊

مئڪدا مئفروش رستن تي
مئڪشيءَ جا عزاب مستن تي

ساري دنيا سنڀالڻي آهي
دست ويهو رکي نہ دستن تي
پاڳلن تي سياڻا جيئن کلن
تيئن بلنديون کلن ٽيون بستن تي
حسن ۽ عشق ۾ تو ناهہ ٿئي
دست پيرن تي پير دستن تي
قافلا راهہ ۾ ويا لٽجي
سوچ حيران بندوبستن تي
هجر جي رات ياد تنهائي
نزغ طاري وفا پرستن تي

❊

اسان لاهہ پتجي ويا الئہ جي تون ڪڏهن ايندين
جيئڻ کان ربط ڪتجي ويا الئہ جي تون ڪڏهن ايندين
ملڻ جو تو وعدو هيو بهيرن جي موسم ۾
صنم هٿ پير ڦتجي ويا الئہ جي تون ڪڏهن ايندين
اڙي او گلبدن او گلعذار و گل صفت گل روح
چمن مان گل پتجي ويا الئہ جي تون ڪڏهن ايندين
سنده چارا سنده رستا نهارڻ مسئلو ٿي پيو
اکين جا پير چتجي پيا الئہ جي تون ڪڏهن ايندين
ڪري مفلوج غارن ۾ مس اچلي چڏيو نونکي
صنم هٿ پير چتجي پيا الئہ جي تون ڪڏهن ايندين
وڇوڙن ۾ مري وياسين جدائي ۾ ڳري وياسين
جيئڻ جا ڏينهن گهتجي ويا الئہ جي تون ڪڏهن ايندين
هوائون ريگزارن جون بدن تي وئي وري واري
ملڻ جا نقش لتجي ويا الئہ جي تون ڪڏهن ايندين
ڏکن جا ويا اچي وارا پيا خوشين ۾لاٻارا
سکن جا ساهہ ستجي ويا الئہ جي تون ڪڏهن ايندين

❊

ويو ڏسي اهڙي نگاهن سان
وقت گذري ٿو سرد آهن سان
ويو چپن سان ڪري پٽي مرهم

مونکي زخمي ڪري نگاهن سان
صرف تهڪن جي دوستيءَ جهڙا
چند گهڙيون گذار آهن سان
حسن ڏڪجي ويو خوابن ۾
زر جي بي احتياط ڪاهن سان
عاشقن جو جيئڻ مرڻ آهي
حسن وارن جي بارگاهن سان
دل جڏهن ڪان مري وئي آهي
مان نهي ويو هان خانقاهن سان
عمر جو ربط مطمئن آهي
تنهنجي احساس جي پناهن سان
ايئن مون سان مليو سفر ۾ وفا
جيئن راهون ملن ٿيون راهن سان

*

تو نڪرايو موتي آ
مون پڇتايو موتي آ
سور سوايو موتي آ
دل جو رايو موتي آ
ڳوڙها مرڪون هجر وصال
سڀ جو رايو موتي آ
آءُ اڪيلو وقت برو
ديس پرايو موتي آ
طوبيٰ جي پاڇي کان اور
تنهنجو سايو موتي آ
شايد تنهنجو آهه وفا
ڪير نه آيو موتي آ

*

گلن جي ترس ۽ بي ترس خارن مان لنگهي وياسين
ڪلائيندي رئاريندي بهارن مان لنگهي وياسين
هئاسين تنهنجي ڳولا ۾ مگر توکي ڏسي ڪنهن سان
جهڪائي ڪنڌ تنهنجي رهگذارن مان لنگهي وياسين

جبل جي دل رکي سيني ۾ درياهن جون گهرايون
سنڌ غم جي پهاڙن آبشارن مان لنگهي وياسين
ڪڙي هئي توهه جي هر ڦاڪ وانگر زندگي پنهنجي
مگر ماڪيءَ جيان ڪوڙن ڪسارن مان لنگهي وياسين
تون هڪ هڪ ساڻ ملندو حال ۽ احوال پڇندو وئين
اسان توکي پڪاريندا هزارن مان لنگهي وياسين
نظارو پئي ڪيو سيني نظارن جو سين ليڪن
اسان انڌن جيان رنگين نظارن مان لنگهي وياسين
صنم صابڻ جي جهڳ جان تنهنجي چهري تان لهي وياسين
ڦڙيءَ وانگر سنڌ پر پيچ وارن مان لنگهي وياسين
اسان فصل بهاران ۾ گلن ڪنڊن جي اڻ بڻ کان
ڦٽن تي هٿ ڏيئي گلعذارن مان لنگهي وياسين
چڪورن جان مٿي اڏيا ته سين سانوڻ جي موسم ۾
مگر ڪڪرن سان گسندا چنڊ تارن مان لنگهي وياسين
وفا جيئن متقي ڪوئي گنهگارن منجهان گذري
ائين جنت ڏي دوزخ جي شرارن مان لنگهي وياسين

❊

تون ته رکندو اچين دلاسن ۾
مان ته ٻڏندو وڃان گلاسن ۾
وصل ،دوشيزگي ۽ تنهائي
جيئن طوفان ڪو حواسن ۾
هاڻ پاسي ۾ پي نٿو ويهي
جيڪو سمهندو هو منهنجي پاسن ۾
هڪڙي ديري جي ڪلهه ٻتائي ٿي
ڪو خرارن ۾ ڪوئي ڪاسن ۾
بي مثال آهي بينظير آهي
تنهنجي زلفن جو واسُ واسن ۾
جيئن شيشي ۾ ٿو چراغ ٻري
جسم تنهنجو سَنهن لباسن ۾
جسم تنهنجو هزار جسمن ۾
جيئن هرٽيءَ جو ماس ماسن ۾

وصل جي رات جو حراس وفا
آهه ڏاڍو سيڻن حراسن ۾

❊

سچو زمانو ستائيندو آيو آ مونکي
فقط خدا ئي بچائيندو آيو آ مونکي
سڄي ڄمار رهيو پاڻ پيي ڏنوڻ وانگر
جو لوهه جيئن تپائيندو آيو آ مونکي
سموري عمر رکي مختلف انڌيرن ۾
ڏيئي مثال جلائيندو آيو آ مونکي
مان اهڙي شخص جي مرڪڻ جو منتظر آهيان
جو پاڻ روئي ڪلائيندو آيو آ مونکي
وڄائي بنسري ۽ ڍڳڍڳي ضرورت جي
ڪو شهر ڳوٺ نچائيندو آيو آ مونکي
مان اوترو ئي رهيو آهيانس ياد وفا
ڪو جيترو به ڀلائيندو آيو آ مونکي

❊

شراب وحور ۽ غلمان سان ٺاهه جنت ۾
ويو ٿي ايترو جنت سان چاهه جنت ۾
نه تخت و تاج ،نه دارورسن ،نه فرطِ عوام
وڃي به ڪيئن ڪوئي بادشاهه جنت ۾
ڪڏهن شراب طهورا ڪڏهن رفاقتِ حور
ٿين ٿا روز مقدس گناهه جنت ۾
الاهي ڪيئن روايات برقرار رکون
نه ڪو مزار نه ڪا خانقاه جنت ۾
جڏهن ڏٺي سين فضا سرد سرد ۽ خاموش
ڪٽي وياسين محبت جي راهه جنت ۾
ڏسي ڪچهري ڪندي نوجوان حورن سان
خدا به ڪونه ڪيو انتباهه جنت ۾
جڏهن مون شعر ٻڌايو وفا ترنم سان
ٻڌي سين پئي ڪئي واهه واهه جنت ۾

❊

جسم تان لباس ٿو لھي
جيئن هڏن تان ماس ٿو لھي
چپ چڙھن پيا چپن مٿان
خوف ۽ حراس ٿو لھي
لُڙڪ ٿا لڙن شناس جا
دل تان بي شناس ٿو لھي
رنگ رنگ جون نمائشون
ڪنوار جو لباس ٿو لھي
ائين لھي ويو سرير ۾
دل ۾ جيئن قياس ٿو لھي
بت تڙي پيو گلاب جيان
ڪنوارين ۾ واس ٿو لھي
هٽ حور جا وحي وفا
عرش تان گلاس ٿو لھي

❋

نہ ٿري آهيون ۽ نہ لاڙي هُون
اي پھاڙڻ اسان پھاڙي هُون
صرف خوشين جوئي ڏڪار آهي
باقي روئڻ پٽڻ ڏھاڙي هُون
جيڪڏهن سنڌ تون اسان مھراڻ
تون جي اجرڪ اسان ڪھاڙي هُون
ڪوڙ بي ڳالھہ سچ اجا بي ڳالھہ
صرف هٽندا توهان سان جاڙي هُون
هر ڪوئي پيو پٽي وڃي گدرا
جيئن لاوارثن جي واڙي هُون
زلف برهم چراغ پا رخسار
نہ اڳياڙي نڪا پڇاڙي هُون
لوڪ سان يي نٽا نياڻي سگھون
پيار ۾ وفا اناڙي هُون

❋

بھارن ۾ چمن جي ياد آئي

وري تنهنجي بدن جي ياد آئي
صنم خانن ۾ پنهنجو پيار پهتو
سياحت ۾ وطن جي ياد آئي
جڏهن ڪان وئي ملي توسان طبيعت
نہ ڪنهن من جي نہ تن جي ياد آئي
ڏسي چاتين جا ٻہ نظرن جا نشتر
مون کي گور و ڪفن جي ياد آئي
وري تي سار ڪنهن دوشيزگيءَ جي
وري ڪنهن بانڪپن جي ياد آئي

بي زبان ۾ زبان وارن ڪان
ڪم وٺي تو فقط اشارن سان
ڏينهن ۾ رات شرمسار آهن
پنهنجي چهري ڪان تنهنجي وارن ڪان
نفرتن هر قدم تي ساٿ ڏنو
قرب مليو نہ قرب وارن ڪان
منهنجن لڙڪن روانيون سکيون
تنهنجي ٿهڪن جي آبشارن ڪان
گلعذارن جو حشر ڇا ٿيندو؟
گلفروشن پڇيو بهارن ڪان
بي خبر آهي باخبر آهي
ڏينهن پورن ڪان رات ڪارن ڪان
ڇا جهنم ۾ پيي نہ جاءِ ملي
خلد پڇيو گناهگارن ڪان
حيف صد حيف منهنجا راز وفا
تي ويا فاش رازدارن ڪان

❊

ڪيڏا سيءَ سيارا ڙي
ليڪن آءُ شرارا ڙي
گل قل چنڊ ستارا ڙي
تنهنجا رستا چارا ڙي

شينهن جهڙي تنهنجي جان
منهنجا ساهه اڌارا ڙي
مشڪل ملندا هن ڳُگ ڪي
مون جهڙا تو پارا ڙي
جهُريل چن جان نيڻ ٿمن
يادن جا وسڪارا ڙي
زلفن چهرن جا سپ روپ
منظر پورا ڪارا ڙي
وٺ ڪري ديدار وفا
منظر متجڻ وارا ڙي

❊

مون چيو آباد هج
هن چيو برباد هُج
بس اسان کي ياد هُج
شاد يا ناشاد هُج

قيس يا فرهاد هُج
عشق ۾ استاد هُج
باغ جي روئداد هُج
صيد هج صياد هُج
حق ۽ سچ جو داد هُج
ڪوڙ جو نقاد هُج

❊

تنهنجي در تي وڃن ٿيون شهنايون
منهنجي گهر ۾ نچن ٿيون رسوايون
وصل جو قد وڏي ويو آهي
ڪهڙي تل ساڻ وقت ترسايون
ويا ملي تنهنجا حال ۽ احوال
ڪلهه مليون تنهنجي ڳوٺ جون مايون
پاڻ ونواهه ۾ وڃي وينو
مونکي ڏيئي طويل تنهايون

ڪنهن بہ ريجهاءَ سان نٿو ريجهين
توکي ڪهڙي طرح بہ پرچايون
حسن پرده نشينيون ماڻيون
عشق جي حق ۾ رحمتون آيون
ڪو نہ ميهار وينا ڪارُن ۾
ماڙين ۾ نہ سُهڻيون جايون
پيار تنهنجي جي حاصلات وفا
بيت ڏوهيڙا ڪافيون وايون

*

سڪ ساهہ سڙيءَ تي برسي پوءِ
واري جي دڙي تي برسي پوءِ
چوڦير ڦري سانوڻ آيو
گهنگهور گهڙيءَ تي برسي پوءِ
هر لڙڪ سچو موتي ٿي پئي
لڙڪن جي لڙيءَ تي برسي پوءِ
بک مال مري ٿو مارن جو
اڄ چنگ چڙيءَ تي برسي پوءِ
سانوڻ! انصاف ڪندو آهين
ڪريل ۾ ڪڙيءَ تي برسي پوءِ
زنجير بپا بيٺو آهيان
زلفن جي ڪڙيءَ تي برسي پوءِ
فطرت ۾ نہ ڪوئي فرق وفا
ساڙهيءَ ۾ پڙي تي برسي پوءِ
ساري گل گل جو پيار موتي آ
منتظر نو بهار موتي آ
هر مصور مصوريءَ جو خيال
صرف تون شاهڪار موتي آ
ڏيڊ هڏڪيءَ جي زندگي مهمان
نزع ۾ انتظار موتي آ
هر تمنا تي تنهنجو هٿ آهي
چا ڪيان ڪنهن سان پيار موتي آ

زندگي !انتظار ۾ ٿي وئي
حسرتن جي مزار موٽي آ
توسوا مان ۽ عيد ٻئي آهيون
سوڳوار اشڪبار موٽي آ
دل جي درياءَ، جو ٻسو آهي
توسوا آر پار موٽي آ

*

پوءِ ابليس يا ولي آهي
موت کان زندگي ڀلي آهي
خوش رهي ڪيئن سگهي ٿي غربت ۾
ڪير مکڻ ۾ جا پلي آهي
چاڻ ميلاپ کي وجود مليو
چنڊ لڙيو ۽ شب ڍلي آهي
پنهنجي مرضيءَ جي اعتبار ڪانپوءِ
مس وڃي نار دل جهلي آهي
منهنجي پيرن سندي گواهه صنم
تنهنجي پاڙي جي هر ڳلي آهي
مون لئہ لڙڪن جي لار ثابت ٿيو
جنهن لئہ مون هر خوشي پلي آهي
ڪارنامن مان تو ٿئي ظاهر
جيئن دستِ خدا علي آهي
تيسيتائين نہ ڪيس هٿ وجهبو
جيسيتائين وفا ڪَلي آهي

*

بزم ۾ زور شور ڪونهي ڪو
چو تہ محفل جو مور ڪونهي ڪو
چنڊ تنهنجي نصيب ۾ ناهي
عشق جنهن جو چڪور ڪونهي ڪو
سچ جي روشنيءَ ۾ ملندو ڪر
عشق ساڌ آهہ چور ڪونهي ڪو
رقص جي منظرن کي چا ٿي ويو

ڪنهن بہ جنگل ۾ مور ڪونهي ڪو
ڇو ٿا ايڏو غريب ڪي ڪٿيو
هو بہ ماڻهو آ ڏور ڪونهي ڪو
زندگي جو بچڻ محال وفا
نانگ ئي نانگ نور ڪونهي ڪو

❊

اهڙو پاڪر پايون وچ
قسمت ئي بدلايون وچ
سياڻو ٿي چرين جي مچ
پيار اٿئي رسوايون وچ
منهنجو تو جي هٿ چڙين
دل جو حال ٻڌايون وچ
انسانيت جو آواز
سڀ سان نينهن نيايون وچ
مُڙ جذبن جو مچُ تہ پار
سڙنديون سڪيون سايون وچ
من !مونکان وچڙڻ کان اڳ
مون کي دڳ سان لايون وچ
وصل جي واعدي سان وفا
فرقت کي پرچايون وچ

❊

خواهشن جو سفر طويل آهي
ها مگر زندگي قليل آهي
ٿا اڪيلا وڙهون عدالت ۾
نہ ڪو منصف نہ ڪو وڪيل آهي
تڏ نہ ميدان ۾ خبر پوندي
ڪير ترڙوءِ ڪير اصيل آهي
مون کي قرآن جو قسم آ هُو
ساري سنسار کان جميل آهي
ڪيئن مون سان سندس نباهہ ٿئي
آءُ چريو هو عقيل آهي

هٿ سان اولاد ذبح ڪرڻو پيس
جو بہ ٿيو رب جو خليل آهي
وصل آ هجر جو يقين وفا
زندگي موت جو دليل آهي

❊

موسم گل ۾ جيئن چمن ٿا لڳن
تيئن برسات ۾ بدن ٿا لڳن
سڀ وطن واس بي وطن ٿا لڳن
هڪ وطن ۾ ڪئي وطن ٿا لڳن
جيترا داد ٿا ملن مون کي
منهنجي اشعار جي ڪفن ٿا لڳن
اڄ لڳن تيئن ٿا هير جا جھونڪا
جيئن بلوغت جا سال و سن ٿا لڳن
چنڊ تارا چمن ڪڪر دريا
ڪنهن حسينہ جا بانڪپن ٿا لڳن
پٿرن جي هُجوم ۾ آهيان
مونکي پارن جان شهر بن ٿا لڳن
توکان نکڙڻ کانپوءِ منهنجا امنگ
جيئن خزائن ۾ ڪک ۽ پن ٿا لڳن
تنهنجي روشن بدن جو خير هُجي
مون کي روشن سيئي بدن ٿا لڳن

❊

سنگدل سان ڪيئن وفا ڪريون
ڪيئن ناسور جي دوا ڪريون
صرف حورن جي آسري تي پيا
مسجدن ۾ خدا خدا ڪريون
وصل کي هجر جو شعور ڏئي
درد کان دل ٿا آشنا ڪريون
نوجواني ،شباب ،تنهايون
اڄ تہ ڪا خوبرو خطا ڪريون
سارو سنسار تنهنجي پيرن ۾

پوءِ بہ پرچين نٿو چا ڪريون
مينهن برسي پون سرابن تي
جيڪڏهن دل سان التجا ڪريون
جو بہ هن لئہ ڪيون سو گهٽ آهي
ڪيئن محبت جو حق ادا ڪريون
جو ذري گهٽ لڳي ٿو جانِ وفا
پاڻ کان ڪيس ڪيئن جدا ڪريون

*

ڪنهن ادا ۾ بہ حقيقت ڪانهي
توکي ڪنهن سان بہ محبت ڪانهي
پٿرن ساڻ رهيو آن شايد
تنهنجي ڪا شيءِ بہ سلامت ڪانهي
زلف ورخسارڪان عاري ناهيان
جسم جي پيار ۾ عزت ڪانهي
دل ج0هن پاڻ چڪائي ۽ چڪي
زور جي پيار ۾ لذت ڪانهي
ڪلهہ ڪلڻ ساڻ پئي گل ٽڙيا
اڄ روئڻ جي بہ اجازت ڪانهي
هجر معراج محبت آهي
وصل چاهت جي علامت ڪانهي
عشق جو ڀاڳ خوشيءَ کان خالي
حسن وٽ درد جي دولت ڪانهي
حق ۽ انصاف جو قائل هان وفا
منهنجي فطرت ۾ بغاوت ڪانهي

*

تنهنجو احساس هويا پيار هو
تنهنجو ميلاپ يادگار هو
جنس جذبات جو شڪار هيو
جسم جي پيار تان نثار هيو
ڪيئن ونواهہ ۾ وجي ويٺو

منهنجي چاهت جو اعتبار هيو
ڪُڪ ڦاڙي ويو ٻگهڙ وانگر
جيئن ڪم ذات گهر جو ٻار هيو
هجر جو داستان هو شايد
وصل ۾ پيي ڪو اشڪبار هيو
تنهنجا نقش قدم گواهه صنم
جو هُيو تنهنجو رهگذار هيو
بي خيالو لتاڙي وئين جنهن کي
منهنجي پڇتاءُ جو مزار هيو
باغ جا گل ڏسي دڪانن تي
ڪشمڪش ۾ وفا بهار هيو

❊

عشق احساس ڪمتري آهي
حسن احساس برتري آهي
ڪيئن دل عمر سان تباهه ڪندي
دلربائي نه دلبري آهي
هوريان هوريان ٿهي ويندي
اجنبي آهي اوپري آهي
هر نموني جا انقلاب آيا
پر هُو سڌري نڪي ڪري آهي
وقت تي ٿري وڃي سيڪو
پوءِ لاڙي ڪٽي ٿري آهي
جنهن کي ڪوئي ڪوئي ڪٽي ٿو سگهي
عشق اهڙي ڳري پري آهي
ڪيئن توازن رهي محبت ۾
عقل سياڻو ءِ دل چري آهي
عجب انداز جي عمارت آن
تو ۾ در ءِ نڪي دري آهي

ڪنهن بي عورت ڪان ڪونہ ٿي سگهيو
جيئن سهڻي ٻڏي تري آهي
آهہ پاڪر اگر اڪيلي آ
مون سان آهي تہ جڙ پري آهي
گهنج ڪيڍيو چڏي لباسن جا
چوڪري ناهي استري آهي
ڪيئن عورت ڪيان تلاش وفا
ڪا حتي حور ڪا پري آهي.

پورو ٿيو